

Jaarverslag 2007

Inhoud

03	1	Kerncijfers
04	1.1	Meerjarenoverzicht
06	1.2	Toelichting op de meerjarenoverzichten
07	2	Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche
08	2.1	Algemene gegevens
09	2.2	Bestuur en organisatie
11	3	Verslag van het bestuur
12	3.1	Voorwoord
13	3.2	Interne ontwikkelingen
24	3.3	Externe ontwikkelingen
27	3.4	Ontwikkeling in het deelnemersbestand
29	3.5	Slotopmerkingen
31	4	Verslag van het verantwoordingsorgaan
32	4.1	Inleiding
33	4.2	Bevindingen
34	4.3	Conclusie
35	5	Jaarrekening
36	5.1	Balans per 31 december 2007
37	5.2	Staat van baten en lasten over 2007
38	5.3	Kasstroomoverzicht over 2007
39	5.4	Toelichting behorende tot de jaarrekening 2007
61	6	Overige gegevens
62	6.1	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten
63	6.2	Gebeurtenissen na balansdatum
64	6.3	Actuariële verklaring
65	6.4	Accountantsverklaring

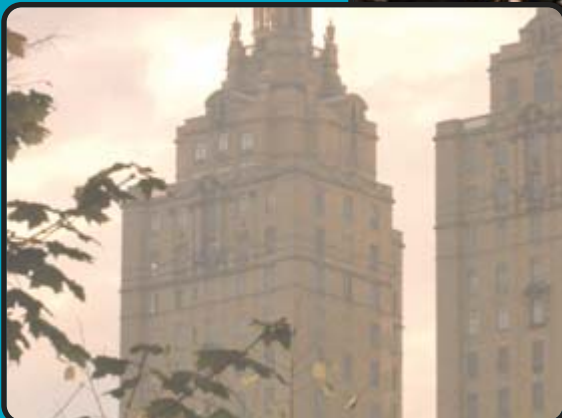

1 Kerncijfers

1.1 Meerjarenoverzicht

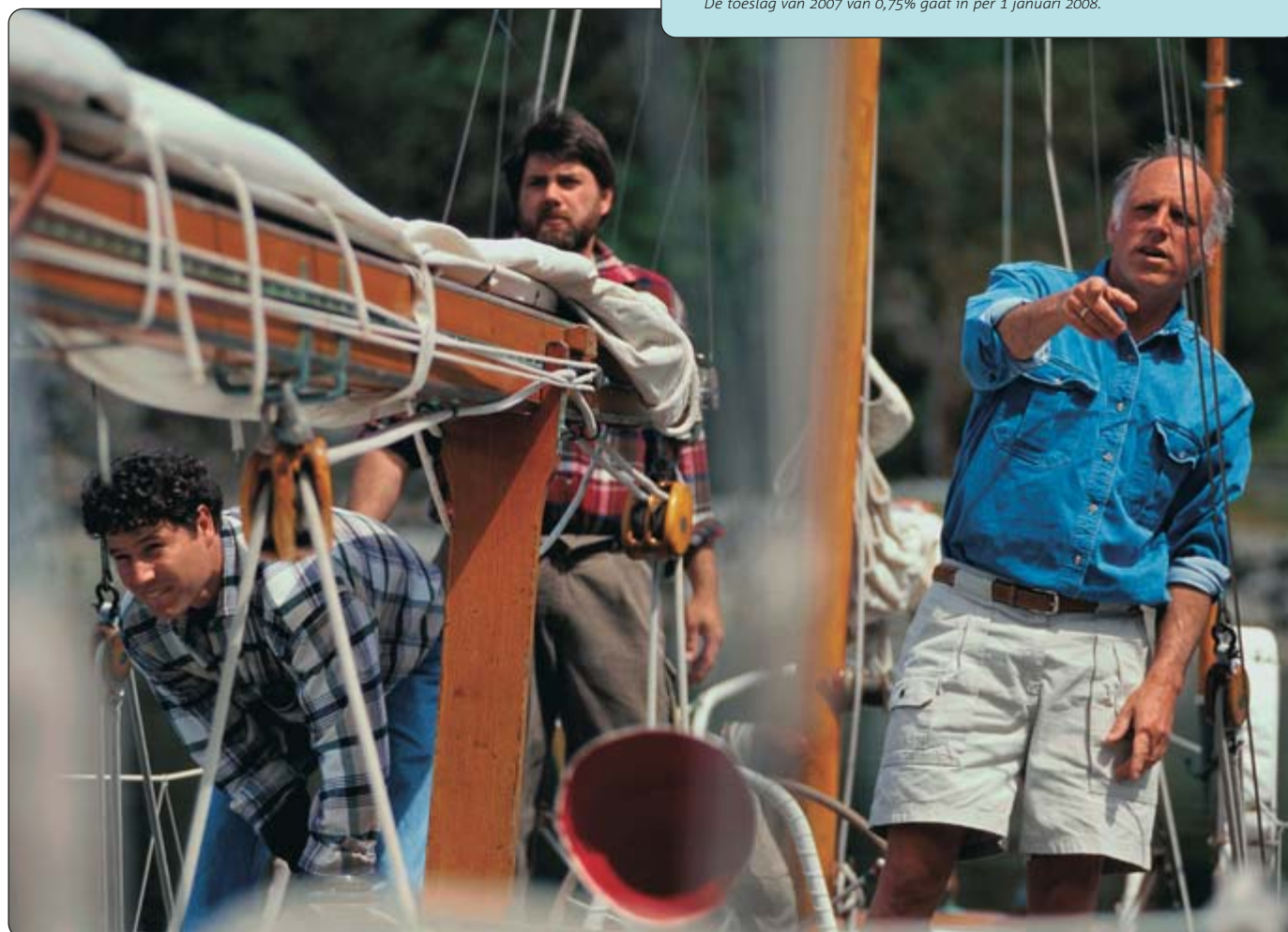
1.2 Toelichting op de meerjarenoverzichten

1.1 Meerjarenoverzicht

	2007	2006	2005	2004	2003
Aantallen					
Gefactureerde werkgevers	791	735	760	708	680
Gefactureerde deelnemers	7.627	8.672	7.191	6.766	6.230
Gewezen deelnemers	5.144	4.339	3.560	2.883	2.453
Aantal werkgevers ultimo	714	693	681	671	-
Aantal deelnemers ultimo	6.956	6.420	6.334	5.989	-
Gepensioneerden					
Ouderdomspensioen	41	31	20	16	15
Partnerpensioen	21	16	13	10	9
Wezenpensioen	9	11	9	6	8
Premiepercentage					
Ouderdoms- en partnerpensioen	14,50%	14,50%	14,50%	14,50%	12,50%
Opbouwpercentage per dienstjaar					
Ouderdoms- en partnerpensioen	1,65%	1,65%	1,65%	1,65%	1,65%
Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken ¹					
	0,75%	0,70%	0,50%	1,00%	-

¹ De weergegeven toeslagen gaan in op de eerste dag van het daarop volgende jaar.
De toeslag van 2007 van 0,75% gaat in per 1 januari 2008.

	2007	2006	2005	2004	2003
Financiële gegevens (x €1000)					
Feitelijke premie	9.669	7.435	8.857	8.113	6.395
Kostendekkende premie	7.307	5.873	6.945	7.432	5.438
Gedempte premie	7.813	5.873	-	-	-
Uitkeringen	134	77	75	63	57
Pensioenuitvoeringskosten	807	720	599	477	454
Pensioenvermogen	54.156	50.920	42.885	32.002	22.891
Reserves	13.051	10.307	6.442	4.849	1.735
Voorziening pensioenverplichtingen ²	39.105	38.613	34.443	25.153	19.156
Gemiddelde interest verplichtingen (%)	4,9	4,0	3,7	4,0	4,0
Aanwezige dekkingsgraad (%)	138	132	125	127	119
Vereiste dekkingsgraad (%)	112	123	119	122	119
Resultaat	1.845	3.864	1.593	3.114	1.874
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	18.500	13.796	8.244	6.202	4.145
Vastrentende waarden	32.987	34.831	31.193	23.252	15.795
Derivaten	548	263	-	-	-
Overige beleggingen	525	427	886	774	1.423
Belegd vermogen	52.560	49.317	40.323	30.228	21.363
Beleggingsperformance					
Beleggingsopbrengsten	-5.504	1.570	2.870	1.756	917
Beleggingsrendement (%) excl. hedgeresultaat	0,1	4,2	9,2	7,6	5,7
Benchmark (%)	1,6	5,4	9,4	7,9	-
Z-score	-0,83	-0,56	-0,33	-0,35	0,20

² Alleen in 2007 op FTK RJ 610 gebaseerd.

1.2 Toelichting op de meerjaren-overzichten

RJ 610

In de cijfers van 2006 zijn in verband met de geactualiseerde 'Richtlijn voor de Jaarverslaglegging 610 Pensioenfondsen' aanpassingen doorgevoerd ten opzichte van het jaarverslag 2006. De cijfers over de jaren voorafgaand aan 2006 zijn niet aangepast.

Daadwerkelijke werkgevers en werknemers

Vanaf verslagjaar 2004 is ook het daadwerkelijke aantal werkgevers en deelnemers ultimo het jaar opgenomen.

Toeslagen

De toeslagen genoemd bij een jaartal, zullen het daarop volgende jaar van toepassing zijn. Per 1 januari 2008 wordt bijvoorbeeld een toeslag van 0,75% gehanteerd.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is het quotiënt van de waarde van de voorzieningen, reserves en langlopende schulden (achtergestelde lening) en de waarde van de voorzieningen maal 100%. Voor de jaren t/m 2005 betreft dit de aanwezige, dan wel vereiste dekkingsgraad in het kader van de Actuariële Principes Pensioenfondsen (gebaseerd op een rekenrente van 4% of de marktrente, indien deze lager is dan 4%). Vanaf het jaar 2006 betreft dit de dekkingsgraad volgens het in de Pensioenwet opgenomen Financiële Toetsingskader Pensioenfondsen (gebaseerd op de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB). Tevens is bij de vaststelling van de dekkingsgraad per 1 januari 2007, in tegenstelling tot voorliggende jaren, gerekend met andere sterftetafels. In die sterftetafels wordt nu ook rekening gehouden met de sterftetrend waardoor reeds wordt gereserveerd voor een verwachte toekomstige verbetering van de overlevingskansen.

Beleggingsopbrengsten

In de beleggingsresultaten is tevens het resultaat of de rente-afdekking middels renteswaps opgenomen. In het geval van een stijging van de rente, staat tegenover een negatief effect op de beleggingsopbrengsten een positief effect op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen. Aangezien de afdekking van het renterisico op de voorziening pensioenverplichtingen geen doelstelling is uit hoofde van vermogensbeheer, wordt het resultaat-effect daarvan op de beleggingsopbrengsten niet meegenomen in de berekening van het gemiddelde rendement op beleggingen. Op grond hiervan bestaat er geen directe samenhang tussen de opgenomen beleggingsresultaten en het percentage inzake het gemiddelde rendement op beleggingen.

2 Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche

2.1 Algemene gegevens

2.2 Bestuur en organisaties

2.1 Algemene gegevens

Naam en vestigingsplaats

De Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Reisbranche is statutair gevestigd te Utrecht.

Kamer van Koophandel

De Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Reisbranche is onder nummer 41227126 bij de Kamer van Koophandel ingeschreven.

Doelstelling

Het doel van Reiswerk Pensioenen is om nu en in de toekomst uitkeringen te verstrekken aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden. Om dit doel te realiseren worden in overeenstemming met de statuten en het pensioenreglement premies geïnd bij de aangesloten ondernemingen en worden de verkregen middelen beheerd en belegd.

Koepelorganisaties

De Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Reisbranche is aangesloten bij de Vereniging Bedrijfstakpensioenfondsen.

2.2 Bestuur en organisatie

Het paritaire bestuur was per 31 december 2007 als volgt samengesteld:

Leden werkgevers	Plaatsvervangers	Organisatie	Einde zittingsduur
De heer R. Rutte	Vacature	ANVR	1 januari 2008
De heer J.W.M. Verborg	Vacature	ANVR	1 januari 2011
De heer H.E.J.J. van Wijck	Vacature	ANVR	1 januari 2009

Leden werknemers	Plaatsvervangers	Organisatie	Einde zittingsduur
De heer J.C. Dwarswaard	De heer J.A. Spruijt	De Unie, vakbond voor industrie en dienstverlening	1 januari 2008
De heer H.W.T. de Vaan	De heer H.M.Gerding	CNV Dienstenbond	1 januari 2011
De heer J. Verheij	Vacature	FNV Bondgenoten	1 januari 2009

In 2007 fungeerde de heer H.E.J.J. van Wijck als voorzitter van het fonds en de heer J. Verheij als vicevoorzitter. In het verslagjaar deden zich de volgende wijzigingen voor in de samenstelling van het bestuur. Mevrouw J. Kuiper is per 1 januari 2007 teruggetreden en is opgevolgd door de heer J. Verheij. De heer H.R.Hathie is teruggetreden per 1 januari 2007 en opgevolgd door de heer R. Rutte. De heer J.M. Zaagsma is in het verslagjaar niet meer werkzaam in de reisbranche en treedt niet meer op als de vervanger van de heer H.E.J.J. van Wijck. Het bestuur kwam viermaal in vergadering bijeen en wel op 27 maart, 20 juni, 27 november en 11 december.

Organisaties

- 1) ANVR
Postbus 55
3454 ZH De Meern
Telefoon (030) 669 70 22
Website www.anvr.nl
- 2) FNV Bondgenoten
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
Telefoon (030) 273 82 22
Website www.fnvbondgenoten.nl
- 3) CNV Dienstenbond
Postbus 3135
2130 KC Hoofddorp
Telefoon (023) 565 10 52
Website www.cnvdienstenbond.nl
- 4) De Unie, vakbond voor Industrie en Dienstverlening
Postbus 400
4100 AK Culemborg
Telefoon (0345) 85 18 51
Website www.unie.nl

Nevenactiviteiten bestuursleden

De heer Van Wijck heeft de volgende nevenactiviteiten naast bestuurslid van Reiswerk Pensioenen: bestuurder sociaal fonds, bestuurder kenniscentrum, bestuurder toetsvragenbank en gemeenteraadslid. Een aantal bestuursleden neemt ook deel aan Cao-overleggen voor de reisbranche. In paragraaf 3.2.9. onder 'onafhankelijke bestuur' wordt hier verder op ingegaan.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter en de vicevoorzitter. Een vertegenwoordiger van de uitvoeringsorganisatie en de bestuursadviseur zijn standaard aanwezig bij vergaderingen van het dagelijks bestuur. Alle operationele besluiten worden voorgelegd aan tenminste een medebestuurder. Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, overeenkomstig de vastlegging in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Deelnemersraad

De deelnemersraad bestaat uit 6 deelnemers en één gepensioneerde. Zij adviseert het bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden die het pensioenfonds betreffen. De deelnemersraad adviseert in ieder geval over elk voorgenomen besluit van het bestuur tot bijvoorbeeld statuten- en reglements-wijzigingen, vaststelling jaarverslag, vaststelling ABTN, de begroting en het verslag van de actuaire. De administrateur van Reiswerk Pensioenen, Interpolis Pensioenbeheer B.V., verzorgt ook het secretariaat van de deelnemersraad.

De deelnemersraad is per 1 januari 2008 tot stand gekomen. Zij hebben geen advies kunnen geven over het beleid in 2007, maar hebben wel een advies gegeven over het jaarverslag en de jaarrekening van 2007.

Samenstelling van de deelnemersraad

Leden	Werknemer/ gepensioneerde	Organisatie
C. Matze	Werknemer	FNV Bondgenoten
T. Verbeek – Jansen	Werknemer	De Unie
J. de Vijlder	Werknemer	De Unie
P. van Gemert	Werknemer	Niet georganiseerd
A. Buquet	Werknemer	Niet georganiseerd
P. Kranendonk ¹	Werknemer	Niet georganiseerd
E.M. van de Kerkhof	Werknemer	Niet georganiseerd
S.R.J. Timmermans	Gepensioneerde	Niet georganiseerd

Verantwoordingsorgaan

27 november 2007 heeft het bestuur besloten per 1 januari 2008 een verantwoordingsorgaan (VO) in te stellen. Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het VO legt zijn oordeel ten minste één maal per jaar schriftelijk vast. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, opgenomen in het jaarverslag waar het oordeel betrekking op heeft. Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het verslagjaar 2007.

Samenstelling van het verantwoordingsorgaan

Leden	Werknemer/ gepensioneerde	Organisatie
C. Matze	Werknemer	FNV Bondgenoten
T. Verbeek – Jansen	Werknemer	De Unie
P. van Gemert	Werknemer	Niet georganiseerd
A. Buquet	Werknemer	Niet georganiseerd
E.M. van de Kerkhof	Werknemer	Niet georganiseerd
S.R.J. Timmermans	Gepensioneerde	Niet georganiseerd
F.J.P. Oostdam	Werkgever	ANVR

Intern toezicht

Het bestuur draagt zorg voor de organisatie van een transparant intern toezicht. Het intern toezicht heeft betrekking op het kritisch bezien van het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen. In 2008 wordt een visitatiecommissie ingesteld, die bestaat uit ten minste drie onafhankelijke deskundigen. Het bestuur geeft eenmaal per drie jaar, of - gehoord het VO - vaker als daartoe aanleiding is, de visitatiecommissie opdracht het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds te bezien. De visitatiecommissie rapporteert aan het bestuur. Het bestuur bespreekt de rapportage van de visitatiecommissie en de eventueel daarop gebaseerde (voorgenomen) bestuursbesluiten met het VO. De bevindingen van het intern toezicht worden in het jaarverslag vermeld.

In dit jaarverslag wordt niet gerapporteerd in het kader van het intern toezicht.

Geschillencommissie

Het bestuur heeft besloten per 1 januari 2008 een geschillencommissie in te stellen. De geschillencommissie vervangt de Commissie van Beroep. De leden van de geschillencommissie worden nog benoemd.

Bestuursadviseur

De heer J.G.A. van den Brink

Waarmerkend actuaris

Watson Wyatt Worldwide, Raadgevende Actuarissen

Accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Administrateur

De administrateur van het fonds is Interpolis Pensioenen. Deze bestaat uit twee werkmaatschappijen, te weten:

- Interpolis Pensioenbeheer B.V.
- Interpolis Pensioenen Vermogensbeheer B.V.

Compliance officer

Het bestuur heeft ingestemd met de benoeming van KPMG, Investigation & Integrity Services tot compliance officer van het fonds.

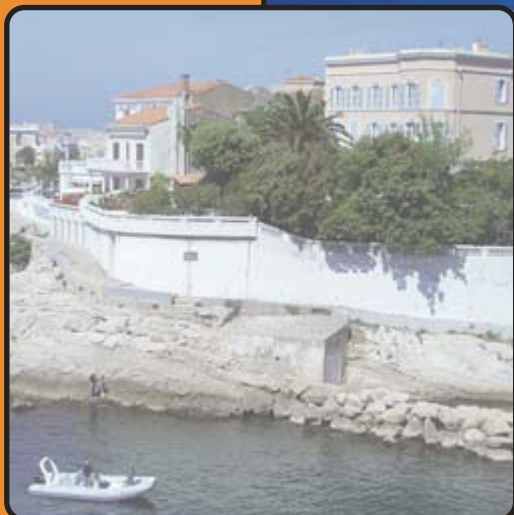
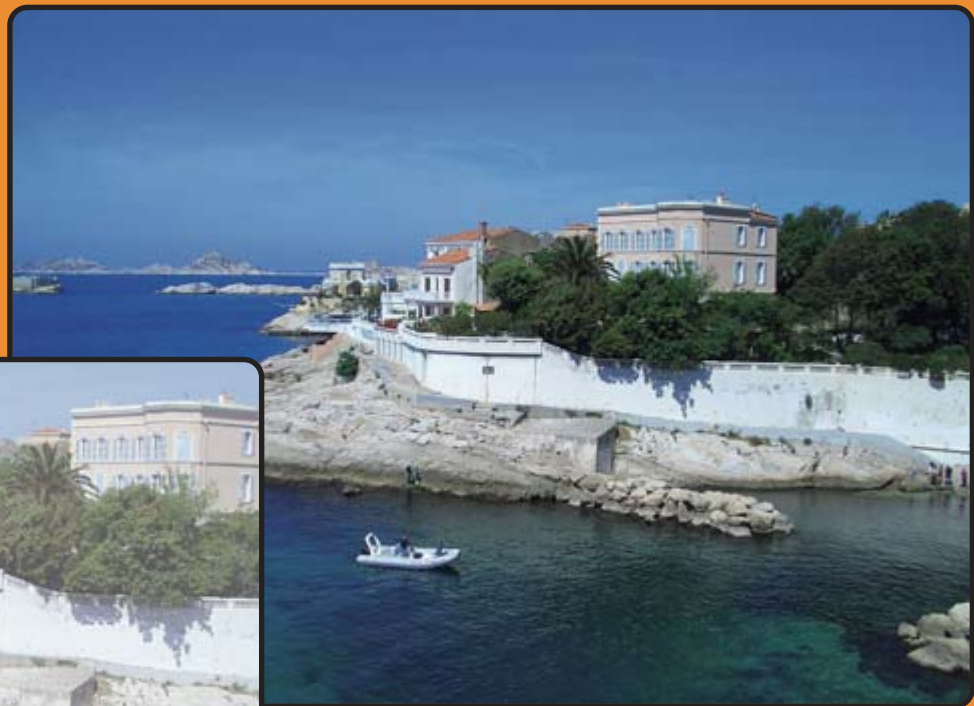
¹ P. Kranendonk heeft zich per 1 februari 2008 teruggetrokken. Hij is opgevolgd door E.M. van de Kerkhof.

3 Verslag van het bestuur

- 3.1 Voorwoord
- 3.2 Interne ontwikkelingen
- 3.3 Externe ontwikkelingen
- 3.4 Ontwikkeling in het deelnemersbestand
- 3.5 Slotopmerkingen

3.1 Voorwoord

Inleiding

Het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvan de Reisbranche (Reiswerk Pensioenen) brengt hierbij verslag uit over de verrichte werkzaamheden, het gevoerde beleid en de pensioenontwikkelingen in het jaar 2007.

Het doel van de jaarverslaggeving is om informatie te verschaffen over het gevolgde beleid, de beslissingen die zijn genomen en de achtergronden hiervan. Daarnaast wil Reiswerk Pensioenen inzicht geven in de financiële positie, resultaten en wijzigingen in de financiële positie van het fonds. Deze presentatie van de verslaggeving is opgesteld in overeenstemming met de richtlijnen voor de jaarverslaggeving en wensen van de gebruikers.

Ontwikkelingen binnen Reiswerk Pensioenen

2007 was voor Reiswerk Pensioenen een jaar waarin met name de wetgeving inzake de Pensioenwet en de Pension Fund Governance (PFG) centraal stond. Er is meer duidelijkheid gekomen hoe om te gaan met de Pensioenwet die met ingang van 1 januari 2007 in de plaats is gekomen van de Pensioen- en Spaarfondsenwet. Het bestuur heeft zich in 2007 in de voorgeschreven wijzigingen per 2008 verdiept en de pensioenregeling, de verplichtstelling, de statuten en het reglement voor de deelnemersraad aangepast. Het bestuur van het pensioenfonds heeft zich onder andere uitgebreid verdiept in de principes van PFG en het bestuurlijk functioneren zoals dat 1 januari 2008 vorm gegeven moet zijn. Er zijn reglementen voor een visitatiecommissie, het verantwoordingsorgaan en een geschillencommissie opgesteld. Daarnaast is er een uitvoeringsreglement tot stand gekomen.

Ontwikkelingen bij de administrateur

In 2007 kreeg de fusie tussen Interpolis en Achmea verder vorm. De pensioenbedrijven van beide concerns, Interpolis Pensioenen en PVF Achmea, gaan nu verder als één organisatie. In het verslagjaar is een nieuwe organisatiestructuur neergezet, de overlegstructuur heeft vorm gekregen en alle managementposities zijn ingevuld. Als missie heeft de organisatie gekozen voor het motto "partner in pensioenen": het bieden van integrale oplossingen voor collectieve toekomstvoorzieningen op een klantgerichte, efficiënte en resultaatgerichte manier.

Belangrijk speerpunt in 2007 was een verdere professionalisering en verbetering van de dienstverlening. Onderdeel daarvan was de oprichting van een Raad van Advies voor het pensioenfondsenbedrijf. In deze Raad van Advies hebben vertegenwoordigers van organisaties van werkgevers, werknemers en beroepsgenoten zitting. De Raad van Advies geeft strategische beleidsadviezen aan de organisatie. Ook vindt er in de Raad informatie-uitwisseling plaats. De Raad houdt zich niet bezig met de relatie tussen elk individueel fonds en Syntrus Achmea, daar is elk fonds zelf voor verantwoordelijk. Wel borgt de Raad de betrokkenheid van de dragende organisaties bij Syntrus Achmea.

Naast het inrichten van de nieuwe organisatie, is hard gewerkt aan de voorbereiding voor de introductie van een nieuwe naam per januari 2008: Syntrus Achmea. Onder Syntrus Achmea vallen de onderdelen Syntrus Achmea Pensioenbeheer, Syntrus Achmea Vermogensbeheer en Syntrus Achmea Vastgoed.

3.2 Interne ontwikkelingen

3.2.1 Inleiding

Om aan de doelstelling van het fonds te voldoen moeten toereikende middelen worden gevormd om de toekomstige pensioenuitgaven te kunnen dekken. Het bestuur heeft hierbij de volgende beleidsinstrumenten tot haar beschikking:

- financieringsbeleid;
- het toeslagbeleid;
- het beleggingsbeleid.

In dit hoofdstuk zullen aan de hand van de drie beleidsinstrumenten de gebeurtenissen in het verslagjaar worden belicht.

3.2.2 Kenmerken van de regeling

Onderstaand zijn de kenmerken van de regeling per 31 december 2007 weergegeven:

- **Regeling** Een middelloonregeling op basis van deelnemersjaren, met een streven naar toeslagverlening van de opgebouwde aanspraken.
- **Toetredingseis** Het deelnemerschap vangt aan op de eerste dag van de maand waarin de werknemer die op basis van een arbeidsovereenkomst in dienst is van een aangesloten werkgever de 25-jarige (m.i.v. 1 januari 2008 21-jarige) leeftijd bereikt.
- **Pensioenleeftijd** De eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de 65-jarige leeftijd bereikt.
- **Pensioensalaris** 12 maal het vaste maandsalaris per 1 januari dan wel per de latere datum van aanvang van het deelnemerschap, vermeerderd met de daarover uit te keren vakantietoeslag; het in aanmerking te nemen pensioensalaris is gemaximeerd op een bedrag ter grootte van € 42.200 per 1 januari 2008 (2007: € 41.500); het bestuur kan besluiten dit bedrag van jaar tot jaar aan te passen.
- **Pensioengrondslag** De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioensalaris verminderd met de franchise.
- **Franchise** De franchise is per 1 januari 2008 vastgesteld op € 14.400 (2007: € 14.100); het bestuur kan besluiten de franchise van jaar tot jaar aan te passen.
- **Ouderdomspensioen** Het ouderdomspensioen bedraagt voor elk meetellend deelnemersjaar vanaf 1 januari 2001 1,65% van de voor het desbetreffende deelnemersjaar vastgestelde pensioengrondslag.
Het bestuur streeft er naar de opgebouwde aanspraken jaarlijks te verhogen (zie de rubriek “toeslagverlening”).
Werknemers die nog niet voldoen aan de bovengenoemde criteria voor toetreding worden eveneens als deelnemer opgenomen, maar verkrijgen uitsluitend aanspraken - op risicobasis - op partnerpensioenen (de zogeheten “voorportaalregeling”). M.i.v. 1 januari 2008 is de voorregeling niet meer van toepassing.
- **Partnerpensioen** Het jaarlijkse partnerpensioen (systeem onbepaalde vrouw/man) bedraagt 70% van het voor de (gewezen) deelnemer vastgestelde ouderdomspensioen.
Voor de deelnemer die overlijdt tijdens het deelnemerschap is dat het ouderdomspensioen dat die deelnemer bij deelneming tot de pensioendatum bij ongewijzigde pensioengrondslag zou hebben verkregen.
- **Wezenpensioen** Voor ieder pensioengerechtigd kind bedraagt het wezenpensioen 14% van het voor de (gewezen) deelnemer vastgestelde ouderdomspensioen.
Voor de deelnemer die overlijdt tijdens het deelnemerschap is dat het ouderdomspensioen dat de deelnemer bij deelneming tot de pensioendatum bij ongewijzigde pensioengrondslag zou hebben verkregen.
Het wezenpensioen wordt verdubbeld voor “volle” wezen.
Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd van het kind; voor studerende of arbeidsongeschikte kinderen wordt het wezenpensioen verlengd tot uiterlijk de 27-jarige leeftijd.
- **Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid** De premievrijstelling is volgens de volgende tabel afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid:
(volgens de WAO)

Mate arbeidsongeschikt	Vrijstelling
65% of meer	100%
minder dan 65%	-

Het begrip arbeidsongeschiktheid is gerelateerd aan de huidige WAO criteria.

- **Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (volgens de WIA)** De premievrijstelling is volgens de volgende tabel afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid:

Mate arbeidsongeschikt	Vrijstelling
80% of meer	100%
65% – 80%	72,5%
55% - 65%	60%
45% - 55%	50%
35% - 45%	40%
minder dan 35%	-

Het begrip arbeidsongeschiktheid is gerelateerd aan de huidige WIA criteria.

- **Uitruil en vervroeging** Op de pensioendatum heeft de (gewezen) deelnemer het recht zijn totale partnerpensioen om te ruilen in een 14% hoger ouderdompensioen. De (gewezen) deelnemer kan op de pensioendatum zijn ouderdompensioen eerder laten ingaan, echter nooit eerder dan 60 jaar.
- **Toeslagverlening** Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële middelen van het fonds toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen. Deze toeslagverlening van het pensioen is voorwaardelijk. Voor de voorwaardelijke toeslagen worden geen reserves gevormd en wordt geen premie betaald.

3.2.3 Financieringsbeleid

Premie

De pensioenregeling wordt gefinancierd door een doorsneepremie. Deze premie bedroeg voor 2007 14,5% van de pensioengrondslag, waarvan maximaal 7,25% op het loon van de deelnemer kon worden ingehouden. De premie wordt berekend over het bruto jaarloon (fulltime loon in januari x 12,96) minus de franchise ter grootte van € 14.100 vermenigvuldigd met het eventuele parttime percentage. Het maximaal pensioengevend loon bedraagt € 41.500,-.

In het verslagjaar werd € 9.669.000 aan premies in rekening gebracht tegen € 7.435.000 in 2006.

3.2.4 Toeslagbeleid

Reiswerk Pensioenen kent een voorwaardelijke toeslag. Dit betekent dat het bestuur jaarlijks beoordeelt of de financiële middelen voldoende zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen.

Er is geen recht op toeslag en er bestaat geen zekerheid of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening zal plaatsvinden. Er zijn geen middelen gereserveerd voor toeslagverlening.

De verwachting van het bestuur om de opgebouwde rechten eind 2007 in beperkte mate te kunnen verhogen is uitgekomen. Wanneer mogelijk zou het bestuur een volledige toeslag willen verlenen. De toeslagverlening wordt gebaseerd op door het CBS verstrekte prijsindexcijfer. Op basis van de gegevens die door het CBS worden geleverd is vastgesteld dat het prijsindexcijfer in 2006 met 1,5% is gestegen. Gelet op de resultaten en de financiële positie heeft het bestuur besloten een toeslag voor 2007 toe te kennen van 0,75 % per 1 januari 2008.

3.2.5 Beleggingsbeleid

Gevoerd beleid

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in onderstaande tabel:

(bedragen in miljoenen euro's)	2007		2006	
	Bedrag	Percentage	Bedrag	Percentage
Aandelen	18,5	36%	13,8	28%
Vastrentende waarden ¹	33,0	63%	34,8	71%
Liquide middelen	0,5	1%	0,4	1%
Totaal (exclusief rentehedge)	52,0	100%	49,1	100,0%
Totaal (inclusief rentehedge²)	51,0	-	47,7	-

Op basis van de gedurende 2005 uitgevoerde ALM studie is eind 2005 besloten het renterisico van het fonds af te dekken. Het renterisico van het fonds was aanzienlijk, aangezien de verplichtingen van het fonds een hoger dan gemiddelde duration kennen.

Performance

Over het gehele jaar 2007 bedroeg het rendement van de portefeuille van Reiswerk Pensioenen 0,1% ten opzichte van het benchmarkrendement van 1,6%. Onderstaande tabel geeft de performance weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin voor het pensioenfonds wordt belegd.

	Portefeuille 2007	Benchmark 2007
Aandelen	0,5%	2,7%
Vastrentende waarden	1,1%	1,5%
Totaal (exclusief rendement rentehedge)	0,1%	1,6%
Totaal (inclusief rendement rentehedge)	-10,4%	-9,6%

In bovenstaande tabel wordt ook het rendement getoond inclusief het resultaat op de rentehedge. In het geval van een stijging van de rente, zoals die heeft plaatsgevonden in 2007, staat tegenover het negatieve rendement van de rentehedge een naverwante daling van de voorziening pensioenverplichtingen.

Het jaar 2007 kan gezien worden als een jaar waarin de meeste kapitaalmarkten positieve rendementen lieten noteren, maar waarin de obligatieportefeuille last had van de gestegen rente. Op de Europese aandelenmarkten werden voor het vierde achtereenvolgende jaar positieve rendementen gerealiseerd.

- ¹ Onder de vastrentende waarden wordt verstaan obligaties en onderhandse leningen.
- ² Om het renterisico af te dekken participeert het fonds in het Liability Overlay Fund ("LOF") van Interpolis Pensioenen Vermogensbeheer B.V. De waarde van deze participatie is in de jaarrekening opgesplitst over de posten Vastrentende waarden en Derivaten.

Strategische normportefeuille 2007

Gedurende 2007 was het beleggingsbeleid gebaseerd op de onderstaande strategische normportefeuille:

	2007
Aandelen	30%
Vastrentende waarden	70%
Totaal	100,0%

Tactische asset allocatie

Vanaf april was er een overwogen positie in aandelen ten opzichte van obligaties en een regioallocatie met een overweging in Europa. Reden hiervoor was onder andere de aantrekkelijke waardering van Europese aandelen ten opzichte van vastrentende waarden. Er werd dan ook een hoger beleggingsresultaat verwacht op aandelen dan op vastrentende waarden. Ultimo juli is deze overweging verder verhoogd. Medio 2007 leverde deze positie het verwachte rendement op toen aandelen in waarde toenamen en vastrentende waarden in waarde daalden door de oplopende rente. Echter, de kredietcrisis zorgde voor een vlucht uit aandelen en veiligere beleggingscategorieën werden opgezocht. De opgebouwde outperformance werd in de tweede helft van 2007 teniet gedaan. Per saldo was het resultaat van het tactisch gevoerd beleid negatief.

Vastrentende waarden

De eerste helft van 2007 werd gekenmerkt door een stijging van de rente. Onder invloed van solide groeicijfers en oplopende brandstof- en voedselprijzen steeg de Duitse 10-jaarsrente van 3,94% in januari naar een hoogtepunt van 4,68% medio juli. De onrust op de financiële markten, veroorzaakt door de problemen op de Amerikaanse hypotheekmarkt, zorgden voor een ommekeer. Veilig staatspapier raakte meer in trek, waardoor het effectieve rendement op de Duitse 10-jaarsrente daalde naar 4,00% begin december. Aan het eind van het jaar veerde de 10-jaarsrente weer op tot 4,31%. Beter dan verwachte macro economische cijfers in zowel de Verenigde Staten als Europa en de aanhoudend stijgende inflatie waren hiervoor verantwoordelijk.

Bedrijfsobligaties kenden een zeer volatiel jaar. In het eerste kwartaal kwamen de eerste berichten ten aanzien van de Amerikaanse subprime hypotheek naar voren, waardoor spreads opliepen. Het goede macro economische klimaat zorgde voor een snel herstel en medio juni bereikten de credit spreads een dieptepunt van gemiddeld 32 basispunten. In de zomermaanden speelden de problemen op de Amerikaanse huizenmarkt in alle hevigheid weer op. Hierdoor nam het onderlinge vertrouwen tussen banken en de bereidheid om elkaar te financieren sterk af. Dit leidde tot een liquiditeitscrisis op de financiële markten, waardoor credit spreads en swapsreads begonnen uit te lopen. Aan het eind van het jaar waren de credit spreads opgelopen tot gemiddeld 105 basispunten.

Het rendement op de vastrentende portefeuille bedroeg over het gehele jaar 1,1%, ten opzichte van de benchmark een underperformance van 0,4%. Het duratiebeleid (rentegevoeligheid) heeft tot en met oktober positief bijgedragen aan het beleggingsresultaat. Vooral in het tweede kwartaal werd geprofiteerd van rentestijging aangezien de rentegevoeligheid van de portefeuille kleiner was dan die van de benchmark. Eind juni

werd deze positie omgezet in een grotere rentegevoeligheid. Hiermee werd de portefeuille ingericht op een verwachte rentedaling. Door de onrust op de financiële markten werd namelijk gevreesd voor daling van economische groeiverwachtingen en daaraan gerelateerd een daling van de rente. Naarmate het jaar vorderde en deze beweging zich niet voordeed werd een neutrale positie ingenomen. Over het gehele jaar genomen had het duratiebeleid een licht positieve bijdrage aan het beleggingsresultaat. Deze bijdrage werd deels tenietgedaan doordat de rentecurve in de loop van 2007 steiler is geworden. In bedrijfsobligaties werd tot augustus vastgehouden aan een onderwogen positie ten opzichte van de benchmark. Na de toename van de risico-opslagen als gevolg van de liquiditeitscrisis was de verwachting dat deze toename overdreven was. Vervolgens is begonnen met het opbouwen van een positie die van een daling zou kunnen profiteren. Deze positie heeft negatief aan het resultaat bijgedragen vanwege het verder uitlopen van de risico-opslagen.

Aandelen

De aandelenmarkten hebben een zeer volatiel jaar achter de rug. Na een dip die zich in het eerste kwartaal van 2007 heeft voorgedaan leken de beurzen zich goed te herstellen. De berichtgeving over de Amerikaanse hypotheekcrisis en in het verlengde daarvan de kredietcrisis zetten de koersen van aandelenbeurzen in het vierde kwartaal wereldwijd onder druk. De Europese markt sloot in 2007 uiteindelijk toch 2,7% hoger.

De beleggingsstrategie in de portefeuille is gericht op het systematisch opsporen van kleine marktinefficiënties die op termijn moeten resulteren in een beter rendement dan de benchmark. Hierbij wordt gekeken naar aspecten zoals de waardering van het aandeel, de groeiomgankelijkheden en de kwaliteit van de activiteiten van de onderneming.

Het rendement op de Europese aandelenportefeuille bedroeg over het gehele jaar 0,5%. Het gevoerde beleid binnen de Europese aandelenportefeuille resulteerde over het gehele jaar in een underperformance van 2,2%. Deze underperformance werd voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat de Europese portefeuille niet voldoende profiteerde van de extreme draai die de markt maakte naar aandelen van bedrijven met een sterk groeipotentieel. Daarbij was er met name een sterke voorkeur voor de "dure" groeibedrijven met een hoge aandelenkoers ten opzichte van de verwachte winst. Aangezien het portefeuillebeleid is zulke dure aandelen niet te kopen leverde dit de belangrijkste bijdrage aan het achterblijven van het resultaat bij de benchmark.

De verwachting is dat in 2008 beleggers meer zullen gaan kijken naar de waardering van aandelen bij hun beleggingsafweging

waardoor groeibedrijven, met een relatief lage koerswinst-verhouding, een aantrekkelijke categorie zullen zijn. Daarnaast is onze verwachting dat bedrijven met een hoge kwaliteitsscore (goede balans, hoge marges) na jarenlang bij de markt te zijn achtergebleven, in 2008 beter dan gemiddeld zullen presteren. De portefeuille is naar beide ontwikkelingen gepositioneerd.

Toekomstig beleid

In december 2007 heeft het bestuur de beleggingsnota 2008 goed gekeurd. In deze beleggingsnota komt naar voren dat er in 2008 een nieuwe portefeuilleconstructie zal worden gebruikt. De beleggingen zullen in de toekomst gekenmerkt worden door meer diversificatie. De realisatie van de nieuwe portefeuille vergt naar verwachting 2 jaar, omdat de diversificatie voornamelijk zal worden vormgegeven door het beleggen van toekomstige premie-inkomsten.

Corporate governance en verantwoord beleggen

Corporate governance

Reiswerk Pensioenen belegt uitsluitend in een aandelenpool en stemt niet (direct) op aandeelhoudersvergaderingen. Reiswerk Pensioenen heeft daarom geen corporate governance of stemverslag opgenomen in het jaarverslag.

Verantwoord beleggen

De politiek stelde de vraag of pensioenfondsen maatschappelijk verantwoordelijk beleggen. Minister Donner vindt dat pensioenfondsen zelf verantwoordelijk zijn voor hun beleggingsbeleid. Hij heeft de recente initiatieven van pensioenkoepels gezien en hij heeft vertrouwen in een goede aanpak. Donner gaat niet ingrijpen in het beleggingsbeleid. Pensioenfondsen moeten verantwoording over het beleggingsbeleid afleggen aan hun belangengroepen. Dat staat in de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. De minister vindt dit voldoende.

De koepels van pensioenfondsen (VB, Opf en UvB) hebben in april 2007 een praktische commissie ingesteld. De commissie heeft een rapport geschreven dat pensioenfondsen helpt bij verantwoord beleggen. Minister Donner kreeg het rapport 'De gearriveerde toekomst' op 14 november 2007. In het rapport staat dat pensioenfondsen een visie moeten formuleren. Zij moeten een beleid ontwikkelen en invoeren en hierover verantwoording afleggen.

Reiswerk Pensioenen is zich bewust van haar maatschappelijke functie en verantwoordelijkheden. Reiswerk Pensioenen belegt daarom niet willens en wetens in bedrijven die strafbare feiten plegen of moreel verwerpelijk gedrag vertonen. Gedurende 2007 heeft Reiswerk Pensioenen zich verder verdiept in het onderwerp verantwoord beleggen en besloten tot een beleid ten aanzien van verantwoord beleggen. In 2008 zal dit beleid worden uitgevoerd.

Z-score

Op 24 april 1998 is de 'Vrijstellingsregeling Wet Bedrijfspensioenfondsen' officieel in werking getreden. Deze regeling is uitgevaardigd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en heeft als belangrijkste doel ondernemingen vrijstelling te verlenen van de verplichtstelling van deelname aan een bedrijfspensioenfonds indien de beleggingsperformance van het fonds ontoereikend is. Op basis van artikel 5 lid 1a Vrijstellingsregeling moet vrijstelling worden verleend als uit de performancetoets blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het bedrijfspensioenfonds in negatieve zin afwijkt van het rendement van de door het fonds vastgestelde normportefeuille. Volgens de vrijstellingsregeling zal de performancetoets worden toegepast over de periode 2003 tot en met december 2007. Indien de uitkomst van de performancetoets lager valt dan -1,28 kan een verplicht aangesloten onderneming per 1 januari 2008 een verzoek indienen tot vrijstelling van deelname.

Over 2007 is een z-score behaald van -0,83. De performancetoets over de periode 2003 tot en met december 2007 bedraagt -0,84. Daarmee blijft de performancetoets ruimschoots boven het vereiste minimum.

3.2.6 Financiële paragraaf

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar:

(x € 1.000)	Pensioen vermogen	Technische voorzieningen	Dekkings- graad %
Stand per 1 januari 2007	50.920	38.613	132%
Cumulatief effect stelselwijzigingen (overgang naar FTK)		-899	
Beleggingsresultaten	-5.599	1.625	
Premiebijdragen	9.669	5.804	
Uitkeringen	-134	-122	
Wijziging marktrente		-6.885	
Overige	-700	969	
Stand per 31 december 2007	54.156	39.105	138%

Voor de jaren t/m 2006 betreft dit de aanwezige dekkingsgraad in het kader van de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Voor het jaar 2007 betreft dit de aanwezige dekkingsgraad volgens het in de Pensioenwet opgenomen Financiële Toetsingskader Pensioenfondsen. Voor de jaren t/m 2006 betreft dit de vereiste dekkingsgraad in het kader van de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Voor het jaar 2007 betreft dit de vereiste dekkingsgraad volgens het in de Pensioenwet opgenomen Financiële Toetsingskader Pensioenfondsen.

De wijziging van de dekkingsgraad is voornamelijk het gevolg van het effect van de stelselwijziging en de marktrente. Het saldo van baten en lasten over de afgelopen jaren kan als volgt worden geanalyseerd:

(x € 1.000)	2007	2006	2005	2004	2003
Premieres resultaat	2.648	1.682	2.153	1.143	1017
Interestresultaat	-339	2.409	-443	843	324
Overig resultaat	-464	-227	534	1.128	534
	1.845	3.864	2.244	3.114	1.875

De vergelijkende cijfers zijn niet gecorrigeerd voor het effect van de per 1 januari 2007 doorgevoerde stelselwijziging.

De dekkingsgraad wordt bepaald door de som van de technische voorzieningen, het stichtingskapitaal en de reserves te delen door de technische voorzieningen.

De dekkingsgraad ultimo jaar (op basis van de jaarrekening) heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2007	2006	2005	2004	2003
Dekkingsgraden ultimo	138%	132%	125%	127%	119%
Gemiddelde interest van verplichtingen	4,9%	4,0%	3,7%	4,0%	4,0%

De vereiste dekkingsgraad zoals die voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Pensioenwet bedraagt 111,7%. Ultimo 2007 is derhalve sprake van een toereikende solvabiliteit.

3.2.7 Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	2007	2006
Premieresultaat		
Premiebijdragen (gecorrigeerd voor premievrijstelling bij invaliditeit)	9.369	7.306
Pensioenopbouw	-5.804	-4.601
Mutatie technische voorzieningen voor pensioenuitvoeringskosten	-110	-99
Pensioenuitvoeringskosten	<u>-807</u>	<u>-720</u>
Totaal	2.648	1.886
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten	-5.599	1.571
Rentetoevoeging technische voorzieningen	<u>-1.625</u>	<u>-1.345</u>
Wijziging marktrente	6.885	2.164
Totaal	-339	2.390
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo overdracht van rechten)	-50	-26
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	-227	253
Resultaat op uitkeringen	-13	84
Indexering en overige toeslagen	-287	-263
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	0	-254
Overige baten	112	230
Wijziging herverzekeringsdeel technische voorzieningen	<u>0</u>	<u>0</u>
Overige lasten	0	-436
	<u>-464</u>	<u>-412</u>
Totaal saldo van baten en lasten	1.845	3.864

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikende solvabiliteit. Voor de berekening van het vereiste eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB.

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds is naar de mening van de actuaris voldoende. Bij handhaving van het tot dusverre gevoerde beleid zal het pensioenfonds waarschijnlijk – uitgaande van de door de actuaris op het beoordelingsmoment relevant en realistisch geachte veronderstellingen – kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum. Daarbij is in aanmerking genomen het aan de verzekerden gespecificeerde algemeen beleid inzake toeslag.

3.2.8 Risicoparagraaf

De regelgeving van het FTK maakt de economische risico's (verbonden aan aandelen, valuta, rente, etc) die in pensioenfondsen aanwezig zijn expliciet en vertaalt deze naar vereiste reserveposities en dekkingsgraden. Hiermee worden pensioenfondsen gedwongen te overwegen welk totaal risiconiveau het fonds kan of wil accep-

teren. Vervolgens zal dat risico zo moeten worden ingezet dat het rendement van het vermogen wordt gemaximeerd. Bij de analyses en afweging die Reiswerk Pensioenen in dit kader maakt wordt zij ondersteund door de dienstverlening Financieel Pensioen Management van Interpolis Pensioenen Vermogensbeheer B.V.

Reiswerk Pensioenen onderscheidt de volgende risico's:

Actuariële risico's

Onlangs zijn de nieuwe sterftetafels GBM/V 2000-2005 verschenen. Deze tafels wijzen op een verdere toename van de levensverwachting. Tevens zijn verschenen de zogenaamde prognosetafels AG 2005-2050. In deze tafels is de sterftetrend verdisconteerd. Door toepassing van AG-prognosetafel 2005-2050 met adequate correcties voor ervaringssterfte, wordt reeds gereserveerd voor een verwachte toekomstige verbetering van de overlevingskansen. Overige relevante actuariële risico's zijn het overlijdensrisico (kortleven risico) en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Renterisico

Het risico dat een rentebeweging de financiële situatie van het fonds negatief beïnvloedt. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de

de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. Op basis van de gedurende 2005 uitgevoerde ALM-studie is besloten het renterisico van Reiswerk Pensioenen volledig af te dekken. Het renterisico van het fonds was aanzienlijk, aangezien de verplichtingen van het fonds een hoger dan gemiddelde duration kennen.

Gedurende 2007 is de rente aanzienlijk gestegen. Dit heeft geleid tot een positief effect op de dekkingsgraad doordat de verplichtingen van het fonds tegen een hogere rente werden gewaardeerd. De afdekkingstrategie heeft, conform de beleidsdoelstelling, dit effect beperkt.

Aandelen risico

Dit is voornamelijk het koersrisico bij de beleggingen in aandelen. Door dit risico te lopen wordt naar verwachting op de lange termijn een extra rendement gehaald dat het fonds gebruikt om aan haar doelstellingen te voldoen. Dit risico wordt beheerst doordat in de uitvoering wordt gezorgd voor een goede selectie van aandelen en spreiding over regio's en sectoren. Met het risico dat uiteindelijk overblijft wordt rekening gehouden in de ALM-studie.

Inflatierisico

Het risico dat inflatie de waarde van de beleggingen aantast (in termen van koopkracht). Inflatie is een wezenlijk onderdeel van ALM-studies, gezien de impact van inflatie op eventuele indexatieambities. In de ALM-studie is het toeslagbeleid van Reiswerk Pensioenen meegenomen.

Tegenpartij-/kredietrisico

Het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Om dit risico te beheersen worden de tegenpartijen nauwgezet geselecteerd. Daarnaast worden transacties over meerdere aanbieders gespreid en wordt in sommige gevallen onderpand vereist.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd. Ook dit risico wordt beheerst doordat de uitvoerder de beleggingsportefeuille op zo'n manier opzet dat het naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het fonds kan voldoen. Daarom is bijvoorbeeld een groot deel van de portefeuille belegd in effecten die worden verhandeld op openbare gereguleerde markten. Ook zijn eisen gesteld aan de minimale marktkapitalisatie van effecten.

Valutarisico

Het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden. Dit risico is voor Reiswerk Pensioenen beperkt. Het grootste gedeelte van de beleggingsportefeuille is namelijk belegd in euro's genoteerde waarden.

Operationele risico's

Reiswerk Pensioenen beheerst operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan haar dienstverleners. Daarbij kan worden gedacht aan regels voor procuratie, functiescheiding, 'chinese walls', enzovoort.

3.2.9 Ontwikkelingen binnen het fonds

Het bestuur heeft het afgelopen jaar vier maal vergaderd. De belangrijkste onderwerpen waren de wijzigingen die de invoering van de Pensioenwet en Pension Fund Governance (PFG) met zich meebrengen, een nieuwe portefeuilleconstructie en maatschappelijk verantwoord beleggen.

Goed pensioenbestuur (Pension Fund Governance)

De wet- en regelgeving op dit gebied is in 2007 weinig veranderd. Er is veel gesproken over medezeggenschap door gepensioneerden. Dat heeft niet geleid tot nieuwe regels. De principes voor goed pensioenfondsbestuur zijn leidend. De Stichting van de Arbeid (STAR) heeft deze principes in december 2005 vastgesteld. De principes staan per 1 januari 2007 in de Pensioenwet. Het doel van het formuleren van principes is het bestuur een leidraad te geven en een spiegel voor te houden.

Het gaat om zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Een pensioenfondsbestuur moet weten waarvoor het verantwoordelijk is. Het bestuur dient te weten hoe het die verantwoordelijkheid moet dragen en hoe het interne toezicht is geregeld. Het bestuur moet bovendien weten hoe en aan wie het verantwoording aflegt.

De STAR wilde dat de principes uiterlijk 1 januari 2008 door alle pensioenuitvoerders ingevoerd zouden zijn. De Pensioenwet eist 1 januari 2007. Daarbij was beloofd dat pensioenfondsen nog in 2007 extra tijd zouden krijgen om de principes in te voeren. DNB heeft een enquête gehouden om de vorderingen te meten. Reiswerk Pensioenen heeft ook meegewerkt aan de enquête. DNB heeft laten blijken dat de algemene resultaten teleurstellend waren. De toezichthouder heeft de resultaten nog niet gepubliceerd. Het bestuur heeft aangegeven te willen voldoen aan de eisen die wettelijk zijn neergelegd. Hier zijn diverse besluiten voor genomen zoals het vaststellen van het transparantiedocument, het opstellen van een deskundigheidsplan en het instellen van een visitatiecommissie.

Wijzigingen in het pensioenreglement

In 2007 is een aantal besluiten genomen over voorgenomen wijzigingen in het reglement. Deze wijzigingen zijn aanpassingen in het kader van de Pensioenwet en PFG die ingaan per 1 januari 2008. De belangrijkste wijziging voor de reisbranche is dat de toetredingsleeftijd van 25 naar 21 jaar verschuift. Het gevolg hiervan is onder andere dat de voorportaalregeling is afgeschaft. Andere zaken die veranderen in het pensioenreglement zijn ondermeer dat:

- de communicatiemomenten van het fonds naar de (gewezen) deelnemer, de gewezen (ex) partners en pensioengerechtigde zijn vastgelegd;
- (bijzonder) partnerpensioen onder de afkoopgrens (2008: € 406,44) en wezenpensioen worden bij ingang van het pensioen afgekocht. Dit is een eenzijdig recht indien het 6 maanden na ingang plaatsvindt;
- ouderdomspensioen onder de afkoopgrens na beëindiging van deelneming wordt afgekocht. Dit is een eenzijdig recht indien het in de periode van 2 jaar tot 2 jaar en 6 maanden na beëindiging deelneming plaats vindt;
- naast het uitruilen van partnerpensioen in ouderdomspensioen het nu ook mogelijk is ouderdomspensioen in partnerpensioen uit te ruilen.

Wijziging verplichtstelling per 1 januari 2008

Met de invoering van de Pensioenwet mag de toetredingsleeftijd vanaf 1 januari 2008 niet hoger zijn dan 21 jaar. Als gevolg daarvan heeft het bestuur besloten de toetredingsleeftijd van het fonds te verlagen tot 21 jaar en de verplichtstelling hierop aan te passen. Dit heeft geen impact gehad op het premiepercentage.

Statutenwijzigingen

In 2007 is door het fonds besloten om de statuten te wijzigen in verband met de Pensioenwet. De belangrijkste statutenwijzigingen zijn de volgende:

- de statuten zijn aangepast aan enkele PFG-principes. Zo worden nu de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan ook in de statuten vermeld.
- de wijze waarop het intern toezicht is georganiseerd is opgenomen in de statuten. Het fonds heeft gekozen voor een visitatiecommissie. Hier is voor gekozen omdat een visitatiecommissie minimaal eens per drie jaar bij elkaar komt in plaats van elk jaar.

De notariële akte in verband met de statutenwijziging is op 19 februari 2008 gepasseerd.

Integere bedrijfsvoering

Wettelijk is geregeld dat een pensioenfonds maatregelen dient te treffen die goed pensioenfondsbestuur waarborgen. Met de invoering van de Pensioenwet per 1 januari 2007 zijn de STAR principes voor PFG verankerd in het wettelijk kader. Deze 32 principes betreffen de onderdelen zorgvuldig bestuur; transparantie, openheid en communicatie; deskundigheid; verantwoording en intern toezicht.

Het beleid van een fonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt onder meer in:

- adequate administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) en risicobeheersing;
- analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- voorkomen van belangenverstremming;
- duurzame beheersing van (financiële) risico's;
- eenmaal per 3 jaar een continuïteitsanalyse.

Naast het verantwoordingsorgaan en eens in de drie jaar de visitatiecommissie zal het bestuur jaarlijks haar eigen functioneren evalueren. Deze evaluatie houdt in dat het bestuur onderling bespreekt en discussieert over de gang van zaken in het afgelopen jaar.

PFG transparantiedocument

Collectiviteit en solidariteit zijn centrale waarden van het Nederlandse pensioenstelsel. Het handhaven van deze waarden vraagt om transparantie. Het afleggen van verantwoording door het bestuur over zijn doen en laten en een goed intern toezicht daarop. Het bestuur is bereid om aan zijn belanghebbenden op een heldere wijze te laten zien hoe het omgaat met zijn rol als bestuur en hoe invulling wordt gegeven aan begrippen als goed bestuur, verantwoording en intern toezicht. Dit gebeurt door het plaatsen van het transparantiedocument op de website van het pensioenfonds. Het document is in 2007 geschreven en goedgekeurd.

Onafhankelijkheid bestuur

Het bestuur stelt zich bij het uitoefenen van zijn bestuurstaak onafhankelijk op. Het bestuur draagt er zorg voor dat het pensioenfonds uitsluitend handelt ten behoeve van alle belanghebbenden van het fonds. Het bestuur weegt hun belangen op een zorgvuldige en evenwichtige wijze tegen elkaar af en maakt deze afweging inzichtelijk. De belanghebbenden zijn de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s).

Drie bestuursleden zijn naast bestuurslid bij Reiswerk Pensioenen ook betrokken bij de Cao-onderhandelingen voor de reisbranche. Het bestuur is van mening dat dit een aanvaardbaar en acceptabel risico is. Het bestuur als collectief neemt de besluiten.

Intern toezicht en het verantwoordingsorgaan

Het bestuur besteedt conform de Pensioenwet en de daarin opgenomen eisen voor goed pensioenfondsbestuur veel aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing. Reglementair is bepaald hoe het bestuur omgaat met de rol als bestuur en invulling geeft aan begrippen als goed bestuur, verantwoording en intern toezicht.

Vanaf 1 januari 2008 is het verantwoordingsorgaan (VO) actief. Het bestuur heeft in 2007 het reglement van het VO vastgesteld. Het VO zal bestaan uit alle leden van de deelnemersraad en twee werkgevers. De verantwoording die het bestuur aflegt is onderdeel van de jaarverslagcyclus en in dat kader ook het formele overleg tussen bestuur en het VO. In dit jaarverslag wordt verslag gedaan van de bevindingen van het VO over het gevoerde beleid en de reactie van het bestuur op deze bevindingen.

Intern toezicht en de visitatiecommissie

In 2007 heeft Reiswerk Pensioenen besloten om een visitatiecommissie in te stellen als interne toezichthouder. Het fonds heeft het reglement voor deze commissie in 2007 vastgesteld. De visitatiecommissie zal bestaan uit drie onafhankelijke, deskundige en gezaghebbende personen en zal minimaal eens per drie jaar het functioneren van het bestuur van het fonds kritisch bezien. De leden worden benoemd door het bestuur, nadat het VO advies over de beoogde samenstelling heeft uitgebracht.

De visitatiecommissie vervult ten minste de volgende taken:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en de bestuursprocessen binnen het fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

In 2008 zal de bemensing van de visitatiecommissie worden vastgesteld.

Deskundigheid

De Pensioenwet en PFG stellen eisen aan de deskundigheid van bestuursleden. Deze eisen zijn vastgelegd in het deskundigheidplan van het bestuur. In dit plan komt ook naar voren hoe het bestuur zijn deskundigheid verder wil ontwikkelen. Het bestuur heeft besloten dat er ook voor de deelnemersraad en het VO een deskundigheidsplan wordt opgesteld. De eisen voor bestuursleden zijn van toepassing op nieuwe benoemingen of herbenoemingen vanaf 1 januari 2008. Voorts moeten pensioenfonds in de jaarverantwoording over 2008 verslag doen van de activiteiten die zij hebben ontplooid om er voor te zorgen dat het bestuur als collectief aan de eisen voldoet. Het deskundigheidsplan staat

jaarlijks op de agenda voor het bestuur.

In het afgelopen jaar is aandacht besteed aan de deskundigheid-bevordering van het bestuur door middel van het bezoeken van congressen en seminars. Het bestuur is hierbij uitgegaan van de eisen die zijn vastgelegd in het plan van aanpak Deskundigheidsbevordering van de pensioenkoepelorganisaties VB, OPF en UvB d.d. 16 april 2007.

Gedragscode

De compliance werkzaamheden worden uitgevoerd door de compliance officer van het fonds: KPMG, Investigation & Integrity Services. In samenwerking met de compliance officer heeft het bestuur in 2007 bewust gewerkt aan de gedragscode en naleving daarvan. Alle bestuursleden hebben de gedragscode ondertekend. De compliance officer heeft in het verslagjaar een rapport uitgebracht waarin een terugkoppeling gegeven werd over de bevindingen voortkomende uit de door de bestuursleden ingevulde vragenlijst ten aanzien van naleving van de gedragscode. De belangrijkste bevindingen worden in deze alinea kort omschreven. In het rapport is naar voren gekomen dat de bestuursleden bekend zijn met de regels omtrent vertrouwelijke informatie. Zij hebben aangegeven dat zich geen conflicten tussen de belangen van het pensioenfonds en zakelijke dan wel privébelangen van de bestuursleden hebben voorgedaan. Ook hebben alle bestuursleden aangegeven dat zij, ten behoeve van privé-werkzaamheden, geen gebruik hebben gemaakt van dienstverleners waar het pensioenfonds zakelijke contacten mee onderhoudt. De bestuursleden hebben geen aanmerkelijk belang gehad in een bedrijf of instelling waarmee het pensioenfonds zakelijke contacten onderhoudt. De bestuursleden zijn bovendien op de hoogte van de regels inzake het aanvaarden van relatiegeschenken, giften en uitnodigingen.

Toezichthouder

DNB is de toezichthouder van Reiswerk Pensioenen. In het verslagjaar 2007 heeft de toezichthouder geen gesprekken gevoerd met het bestuur van het fonds.

Geschillencommissie

In 2007 heeft het bestuur besloten per 1 januari 2008 een geschillencommissie in te stellen. Een geschil betreft een verschil van inzicht tussen het fonds en de belanghebbende over de wijze waarop de statuten en reglementen van het fonds zijn of zullen worden toegepast. De geschillencommissie vervangt de Commissie van beroep. Het bestuur heeft het reglement voor de geschillencommissie vastgesteld. Een klacht betreft een verklaring van een belanghebbende dat hij/zij op incorrecte wijze door het fonds is bejegend, waarbij de rechtspositie niet is geschaad. Klachten worden afgehandeld via de klachtenprocedure van Interpolis Pensioenbeheer B.V. Wanneer dit niet naar tevredenheid wordt afgerond kan dit aan worden gegeven bij het bestuur. Wanneer ook dit niet naar tevredenheid verloopt kan belanghebbende naar de Ombudsman stappen.

Uitvoeringsreglement

De Pensioenwet schrijft voor dat het fonds per 1 januari 2008 dient te beschikken over een uitvoeringsreglement. Het pensioenreglement geeft duidelijkheid over de relatie tussen de deelnemer en de pensioenuitvoerder. Het uitvoeringsreglement geeft duidelijkheid over de relatie tussen de werkgever en de pensioenuitvoerder (het pensioenfonds). De Pensioenwet schrijft niet voor hoe het reglement er uit dient te zien, maar eist wel dat de volgende

punten er in ieder geval in worden opgenomen:

- de wijze waarop de verschuldigde premie wordt vastgesteld;
- de wijze waarop en de termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan;
- de informatie die door de werkgever aan de pensioenuitvoerder wordt verstrekt;
- de procedures die gelden bij het niet nakomen van premiebetalingsverplichtingen door de werkgever;
- de procedures die gelden bij het opstellen en wijzigen van het pensioenreglement in verband met het sluiten en wijzigen van een pensioenovereenkomst;
- de voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt;
- de uitgangspunten en procedures die gelden bij de besluitvorming over vermogenstekorten, vermogensoverschotten dan wel winstdeling.

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van november 2007 het uitvoeringsreglement vastgesteld.

Deelnemersraad

De benoeming van de deelnemersraad gebeurt op voordracht van de werknemersorganisaties. In het reglement zijn de bepalingen over de samenstelling, de bevoegdheden en de werkwijze van de deelnemersraad nader uitgewerkt. Naar aanleiding van de Pensioenwet is ook het reglement van de deelnemersraad veranderd. De deelnemersraad moet bijvoorbeeld geïnformeerd worden over een kortetermijnherstelplan of het eventueel terugstorten van premie.

In 2007 is aan alle actieve deelnemers een brief verstuurd met de vraag zich aan te melden voor de deelnemersraad. Er zijn diverse aanmeldingen gedaan en in de bestuursvergadering van december heeft het bestuur besloten welke zes deelnemers er in de deelnemersraad plaatsnemen. De deelnemersraad bestaat uit zes deelnemers en een gepensioneerde. De zetel voor een gepensioneerde is in maart 2008 ingevuld.

Afkoop

Het bestuur heeft in 2007 besloten pensioenen van slapers kleiner dan € 100,- en van slapers geboren tussen 1942 en 1946 zo snel mogelijk af te kopen.

Uitbesteding

De DVO commissie (dagelijks bestuur) heeft diverse malen overleg gevoerd met de uitvoeringsorganisatie over de dienstleveringsovereenkomst en de mate waarin is voldaan aan de gemaakte afspraken. Het dagelijks bestuur is van mening dat de dienstverlening ruimschoots aan de normen voldoet.

Communicatie

In dit boekjaar is veel aandacht besteed aan communicatie. Op basis van de beleidsregel toeslagenmatrix en in overeenstemming met de eisen van de Pensioenwet is voor de door het fonds uitgevoerde pensioenregeling het beleid, de ambitie en de financiering van de toeslag, vastgesteld. Het pensioenreglement is hiermee in overeenstemming gebracht en de toeslagverwachting is inmiddels naar de deelnemers en pensioengerechtigden uitgesproken. In overeenstemming met de door de koepels geïntroduceerde doelstelling om eenvormige, eenduidige en duidelijke pensioenoverzichten te verstrekken (uniform persoonlijk pensioenoverzicht, UPO) is in mei 2007 aan alle deelnemers een pensioenoverzicht op basis van de huidige regeling uitgereikt. Het fonds heeft daarnaast voor de deelnemers een pensioenplanner

ingevoerd, waarmee op basis van actuele gegevens verschillende pensioenscenario's kunnen worden doorgerekend. Het bestuur vertrouwt erop hiermee een belangrijke stap voorwaarts in de pensioencommunicatie te hebben gezet.

Gebeurteniscommunicatie in het kader van de Pensioenwet

In de op 1 januari 2007 van kracht geworden Pensioenwet zijn de eisen die worden gesteld aan de communicatie van het pensioenfonds aangescherpt. De communicatie-eisen hebben betrekking op actieve deelnemers, slapers, ex-partners van deelnemers dan wel slapers en pensioengerechtigden.

De strengere eisen, die gelden met ingang van 1 januari 2008, hebben vorm gekregen in de zogenoemde gebeurteniscommunicatie. Deze communicatie bestaat uit de volgende vier communicatie-uitingen:

- welkomstbericht (startbrief);
- beëindigingbericht (stopbrief);
- scheidingsbericht;
- uniform persoonlijk pensioenoverzicht (UPO).

Het pensioenfonds heeft, in samenspraak met de administrateur van het pensioenfonds, in 2007 de nodige acties ondernomen om met ingang van 1 januari 2008 aan de in de Pensioenwet gestelde communicatie-eisen te voldoen. Nadere uitwerking heeft plaatsgevonden in het door het bestuur van het pensioenfonds in 2007 vastgestelde communicatiebeleidsplan. Het bestuur heeft gekozen om de gebeurteniscommunicatie zo minimaal mogelijk uit te voeren. Deze keuze is bewust gemaakt omdat het bestuur zo veel mogelijk via de website wil communiceren. De reisbranche is een branche waar bijna alle medewerkers met een computer met internet werken en de medewerkers zo snel en gemakkelijk te bereiken zijn. Met behulp van websites communiceren is een hele gebruikelijke manier van communiceren binnen de branche.

Opzegging contracten

De drie partijovereenkomst tussen het fonds en Interpolis Pensioenbeheer B.V. en Interpolis Vermogensbeheer B.V. is per 31 december 2007 opgezegd. Daarnaast heeft het fonds de Financieel Pensioen Management (FPM) overeenkomst opgezegd. Het bestuur heeft aangegeven een nieuw contract met Interpolis Pensioenbeheer B.V. en Interpolis Vermogensbeheer B.V. te willen aangaan. Er wijzigt voorlopig niets in de samenwerking tussen het fonds en Interpolis Pensioenbeheer B.V. en Interpolis Vermogensbeheer B.V.

Commissie van beroep

In 2007 zijn er geen klachten binnengekomen.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Toekomst van het fonds

Voor 2008 is de verwachting dat er geen grote veranderingen zullen plaatsvinden voor het fonds.

Lange termijnoriëntatie

Er is in verslagjaar 2007 een studie gedaan naar de mogelijkheden om Reiswerk Pensioenen samen te laten gaan met een ander pensioenfonds. De nieuwe Pensioenwet levert veel extra werk en extra kosten op voor een relatief klein pensioenfonds als Reiswerk Pensioenen.

3.3 Externe ontwikkelingen

Inleiding

In 2007 is er veel veranderd op pensioengebied. In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen nader toegelicht. De belangrijkste ontwikkelingen zijn de gevolgen van de Pensioenwet en PFG, de toekomstige invoering van het indexatielabel, markt-orderingbepalingen, wijziging van het vrijstellingsbesluit wijzigingen in de FVP-regeling en de Wet financieel toezicht.

Gevolgen Pensioenwet

De nieuwe Pensioenwet had in 2007 veel invloed op het fonds. De pensioenregeling, de administratie en de verslaglegging zijn aan de nieuwe eisen aangepast. Het fonds rapporteert nu elk kwartaal aan De Nederlandsche Bank (DNB). Het fonds heeft ook een uitvoeringsreglement vastgesteld. Dit nieuwe reglement geldt vanaf 1 januari 2008. De toetredingsleeftijd is verlaagd tot 21 jaar. De andere wijzigingen in de pensioenregeling zijn te vinden in paragraaf 3.2.9.

Verbetering deskundigheid pensioenfondsbesturen

De pensioenkoepels (VB, Opf en UvB) hebben op 16 april 2007 een plan gepresenteerd om de deskundigheid bij pensioenfondsen te stimuleren. Het plan is een reactie op een verklaring van de STAR en het Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO). De STAR en het CSO verzochten eind 2006 de pensioenkoepels om de deskundigheid bij pensioenfondsen te verbeteren. Het gaat om deskundigheid van bestuursleden, maar ook van leden van deelnemersraden en verantwoordingsorganen. Het plan van aanpak noemt eindtermen waarmee de deskundigheid getoetst kan worden. Er zijn deskundigheidseisen voor de individuele bestuurders en voor besturen als geheel. Ook zijn er aangepaste normen voor leden van deelnemersraden en verantwoordingsorganen. Het plan stelt ook eisen aan pensioenopleidingen en cursussen. Het Centrum voor Post Initieel Onderwijs Nederland (CPION) gaat certificaten verstrekken. Een commissie van

vertegenwoordigers van de koepels zal het aanspreekpunt zijn. De commissie heet de Permanente Commissie Deskundigheidsbevordering (PCD). De PCD zal de ontwikkelingen op het gebied van deskundigheidsbevordering in de gaten houden.

De koepels hopen zo hun leden de gelegenheid te bieden om hun deskundigheid te verbeteren. De koepels roepen hun leden op om gebruik te maken van de hulp.

Het bestuur van Reiswerk Pensioenen heeft besloten in 2008 een nieuw deskundigheidsplan in te voeren, dat voldoet aan de eisen van de Pensioenwet en PFG. Voor de deelnemersraad en het VO worden ook deskundigheidsplannen ingevoerd. Wanneer nodig zullen er ook opleidingsplannen worden opgesteld.

Richtlijn 610 (RJ 610)

Vanaf 1 januari 2007 gelden voor pensioenfondsen de waarderingsvereisten van het Financieel Toetsingskader (FTK). De invoering van het FTK zal tot uiting komen in dit jaarverslag. Voor de wijzigingen in het publicitaire jaarverslag heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving RJ 610 geactualiseerd. Volgens RJ 610 zijn pensioenfondsen verplicht om per 1 januari 2008 de verslaggeving voor het maatschappelijk verkeer op te stellen volgens de geactualiseerde richtlijn. In de richtlijn wordt echter aanbevolen om tot eerdere invoering per 1 januari 2007 te besluiten. Indien per 1 januari 2007 wordt overgegaan op RJ 610 mag een belangrijke overgangsbepaling worden toegepast. In deze overgangsbepaling wordt de mogelijkheid geboden de effecten van de invoering van het FTK op de Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV) in het vermogen per 1 januari 2007 te vermelden, zonder aanpassing van de vergelijkende cijfers voor de VPV over voorgaande jaren. Dit is in lijn met de verwerking van de effecten van het FTK in de staten voor DNB. Indien per 1 januari 2008 wordt overgegaan op RJ 610, mag geen gebruik worden gemaakt van de overgangsbepaling. Het bestuur van het pensioenfonds heeft besloten per 1 januari 2007 de geactualiseerde RJ 610 toe te passen en gebruik te maken van de overgangsbepaling.

Indexatielabel

Voor behoud van koopkracht moeten pensioenen stijgen als de prijzen stijgen. Dat heet indexatie of toeslag. Pensioenen kunnen alleen stijgen als er genoeg geld is om dit te financieren. Pensioenuitvoerders (pensioenfondsen en verzekeraars) moeten duidelijk maken in welke mate er genoeg geld is. Pensioenfondsen moeten vanaf 1 januari 2008 een indexatielabel gaan gebruiken als ze informatie geven over het toeslagbeleid. Dat staat in de Pensioenwet.

De pensioensector ontwikkelt het indexatielabel. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de STAR, de Autoriteit Financiële Markten (AFM), DNB en de pensioenkoepels doen mee. Halverwege 2007 bleek dat het indexatielabel niet op tijd klaar zou zijn. De grote lijnen van het label zijn al zichtbaar, maar er is nog veel te doen.

Het ministerie van SZW heeft aangegeven dat het indexatielabel 1 juli 2008 beschikbaar is. Pensioenuitvoerders moeten het label vanaf 1 januari 2009 in de communicatie-uitingen opnemen.

Marktordeningbepalingen (art 5, 6 en 7, Wet Bpf 2000)

De marktordeningbepalingen uit de Wet Bpf 2000 stonden in 2007 vaak op de agenda. Deze bepalingen moeten voorkomen dat bedrijfstakpensioenfondsen misbruik maken van de verplichtstelling. Een bedrijfstakpensioenfonds moet zorgen dat een ander geen gebruik maakt van zijn naam of merk. Een bedrijfstakpensioenfonds mag gegevens van deelnemers niet zomaar aan derden verstrekken. Een bedrijfstakpensioenfonds mag deelnemers ook geen informatie geven over regelingen die het fonds zelf niet uitvoert.

Toezichthouder DNB heeft in november 2006 een standpunt gepubliceerd over dit onderwerp. DNB heeft in 2007 verschillende pensioenfondsen en pensioenuitvoeringsorganisaties beboet. De pensioenfondsen vinden deze boetes niet terecht. De Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB) vindt DNB te strikt. De toezichthouder gaat op punten veel verder dan de wet voorschrijft. De politiek vindt ook dat de regels te veel knellen. Dat bleek tijdens de discussie over de totstandkoming van de Algemene Pensioen Instelling (API). Minister Donner heeft de Kamer laten weten dat hij de regels wil aanpassen. Het kabinet gaat bekijken hoe pensioenuitvoerders deelnemers beter kunnen informeren over financiële producten die passen bij hun persoonlijke pensioensituatie. Een wetsvoorstel is in de maak. Het uitgangspunt blijft een gelijk speelveld tussen verzekeraars en pensioenfondsen. Een pensioenfonds of een uitvoeringsorganisatie mag de gegevens uit het deelnemersbestand niet gebruiken voor het doen van aanbiedingen van andere producten.

Wijziging vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 per 1 november 2007

Het ministerie van SZW heeft op 30 oktober 2007 een wijziging van het vrijstellingsbesluit in de Staatscourant gepubliceerd. Het besluit is van 29 augustus. De wijzigingen gelden sinds 1 november 2007. De wijzigingen gaan voor een deel over het vaststellen van de normportefeuille en het berekenen van de z-score. Bij de berekening van de z-score gebruikt het fonds de normportefeuille. Bedrijfstakpensioenfondsen mogen voortaan twee keer per jaar de normportefeuille bijstellen. Nieuw in het vrijstellingsbesluit is een methode om de z-score te berekenen bij een fusie tussen twee bedrijfstakpensioenfondsen.

Er zijn ook gevolgen voor de praktische afhandeling van vrijstellingsverzoeken. Dit is een verzoek van een onderneming die haar eigen pensioenregeling wil houden en niet wil meedoen met het bedrijfstakpensioenfonds. Bedrijfstakpensioenfondsen mogen afzien van de voorgeschreven gelijkwaardigheidsberekening. Een kwalitatieve toets is voldoende als de onderneming het goed vindt. Dit is in feite de oude manier van beoordeling van gelijkwaardigheid. Het bestuur kijkt bij vrijstellingsverzoeken of de andere pensioenregeling tenminste gelijkwaardig is aan de bedrijfstakpensioenfondsenregeling.

In het besluit staan nieuwe termijnen voor de behandeling van vrijstellingsverzoeken. Die bepalingen treden pas later in werking. De veegwet moet eerst een kapstokbepaling in de Wet Bpf 2000 invoeren. De voorgeschreven termijnen zullen waarschijnlijk tegelijk met de veegwet in werking treden.

Wijzigingen in FVP-regeling

De Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP) helpt werklozen van 40 jaar en ouder pensioen op te bouwen. FVP heeft in december 2007 bekendgemaakt dat de FVP-regeling een jaar langer zal blijven bestaan. De regeling zal per 1 januari 2010 worden stopgezet. Werknemers die tussen 1 januari 2009 en 1 januari 2010 in de WW terechtkomen, kunnen nog een FVP-bijdrage krijgen. Goede beleggingsopbrengsten en minder WW-gevallen maakten de verlenging mogelijk. FVP geeft geen garanties. Als het geld op is, dan houdt de regeling op.

Verslagleggingregels

Er is nog steeds discussie over de uitleg van IAS 19 voor ondernemingen die zijn aangesloten bij een bedrijfstakpensioenfonds. Het gaat om de vraag op welke manier de pensioenregeling in de jaarstukken moet worden opgenomen. Als beschikbare-premie-regeling (dc) of als toegezegd pensioen (db).

In geval van toegezegd pensioen (db) moeten ondernemingen tekorten of overschotten van de pensioenregeling melden en ook toekomstverwachtingen. Hierdoor schommelen de cijfers. Dat willen ondernemingen niet. Zij willen hun pensioenregeling daarom graag als beschikbare-premieregeling (dc) opnemen. Net als de bestaande praktijk in de afgelopen jaren. Dan hoeft alleen de betaalde premie te worden vermeld. Accountants en pensioenkoopels verschillen van mening over de vraag of dat mag.

Het antwoord is van groot belang. Als de regeling geen beschikbare-premieregeling (dc) mag heten, moet de pensioenregeling misschien veranderen. Dat bedreigt het voortbestaan van toegezegde-pensioenregelingen (db) bij bedrijfstakpensioenfondsen. De Raad van de Jaarverslaggeving heeft het probleem in juni 2007 voorgelegd aan een Europees comité. Dit is de EU-Roundtable voor consistente toepassing van de internationale boekhoudregels (IFRS). Accountants en ondernemers (Nivra en VNO-NCW) hadden de Raad gevraagd het probleem voor te leggen. Het was de bedoeling dat de kwestie zou worden doorgestuurd aan een internationaal comité (IFRIC). Dat is uiteindelijk niet gebeurd. Het Europese comité zag de kwestie als een probleem van slechts één land. Het comité vond dat er niet voldoende draagvlak was om het probleem door te sturen. Wel bestaat het voornemen om in breder verband op het probleem terug te komen. De nieuwe boekhoudregel IAS 19 heeft een typisch Angelsaksische achtergrond. De regel lijkt weinig rekening te houden met de manier waarop pensioenen op het vasteland van Europa zijn geregeld.

In Nederland bestaan plannen om een grootschalige lobby te organiseren om de huidige praktijk te behouden. Het fonds staat achter die lobby.

De nieuwe Wet op het financieel toezicht

De Wet financieel toezicht (Wft) is per 1 januari 2007 in werking getreden. De Wft is een kaderwet voor het hele toezicht op financiële instellingen. De wet beschrijft het toezicht van DNB en van de AFM. De Wft vervangt sommige oude wetten, bijvoorbeeld de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 (Wtv 1993) en de Wet financiële dienstverlening (Wfd).

De politiek vroeg zich af of een pensioenfonds onder de Wft zou moeten vallen. De Wft is grotendeels niet van toepassing op een

pensioenfondsen. Het toezicht op pensioenregelingen en pensioenfondsen is immers al geregeld in de Pensioenwet.

Een pensioenfonds heeft op sommige punten toch te maken met de Wft. De Code Tabaksblad voor institutionele beleggers staat nu in de Wft. Pensioenfondsen moeten zich ook aan deze code houden. Een pensioenfonds moet voor boekjaren vanaf 1 januari 2007 de regels toepassen of uitleggen waarom het fonds ze niet toepast. De voorschriften gaan vooral over het al dan niet uitoefenen van het stemrecht op beursgenoteerde aandelen.

Het effectentypisch gedragtoezicht (ETGT) staat met ingang van 1 januari 2007 in de Wft en in het Besluit marktmisbruik Wft.

De regels zijn aangepast. Voor alle pensioenfondsen gelden nu regels voor het optreden op beurzen en andere markten in financiële instrumenten. Een pensioenfonds moet voorkomen dat koersgevoelige informatie bekend wordt buiten het fonds.

Elk pensioenfonds moet een compliance officer aanwijzen.

De compliance officer let op de naleving van regels. Reiswerk

Pensioenen heeft KPMG, Investigation & Integrity Services als compliance officer aangewezen.

Privétransacties zijn transacties door bestuursleden of medewerkers. Gedragsregels voor privétransacties zijn alleen verplicht voor een pensioenfonds als het transactievolume van de jaarlijkse effectentransacties hoger is dan € 20 miljoen. Het volume telt alleen mee als het fonds invloed kan uitoefenen op de individuele transacties. Het fonds was om deze reden tot eind 2006 vrijgesteld van het ETGT. Het bestuur vindt dat ook onder de nieuwe regelgeving nog geen insiderregeling vereist is. De bestuursleden hebben geen directe bemoeienis met transacties voor het pensioenfonds.

Reiswerk Pensioenen gaat wel een nieuwe gedragscode invoeren met een regeling koersgevoelige informatie. Het fonds gebruikt hiervoor de modelgedragscode die eind 2007 door de pensioen-koepels is vastgesteld. Het model is afgestemd op de Wft en de meest recente wijzigingen daarin.

3.4 Ontwikkeling in het deelnemersbestand

Mutatieoverzicht deelnemers

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Arbeidsongeschikte deelnemers	Pensioen-trekkend	Totaal
Stand per 1 januari 2007	7152	4348	26	56	11582
Toetreding / hertoetreding	1546	-105	0	0	1441
Pensionering	-7	-14	0	31	10
Arbeidsongeschiktheid	0	0	0	0	0
Revalidering	0	2	-2	0	0
Overlijden	-5	-2	0	-1	-8
Premievrij gemaakt door uitdienst	-1180	1180	0	0	0
Waardeoverdracht	-21	-180	0	0	-201
Afkoop emigratie / klein pensioen	0	0	0	-14	-14
Beëindiging wezenpensioen	0	0	0	0	0
Overige oorzaken	1	-74	0	-1	-74
Stand per 31 december 2007	7486	5155	24	71	12736

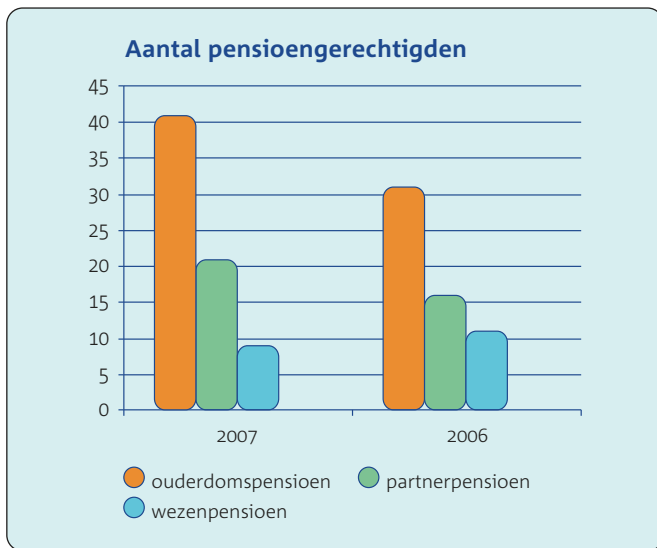
In bovenstaand "mutatieoverzicht deelnemers" worden onder de kolom Arbeidsongeschikten alleen aantallen deelnemers weergegeven waarvoor in boekjaar 2007 geen gebeurtenissen hebben plaatsgevonden die ten grondslag liggen aan een arbeidscontract. Veelal betreft dit dan arbeidsongeschikte deelnemers waarvan het dienstverband is beëindigd. Gedeeltelijk of volledig arbeidsongeschikte deelnemers waarvoor wel contractuele gebeurtenissen hebben plaatsgevonden zijn inbegrepen in de kolom Deelnemers. In bovenstaand overzicht wordt als Deelnemer aangemerkt de werknemer die in de loop van het betreffende jaar werkzaam was en deelnemer was aan het pensioenfonds en van wie de deelname aan het eind van het jaar nog niet beëindigd was door bijvoorbeeld overlijden of afkoop.

Aantal pensioengerechtigden

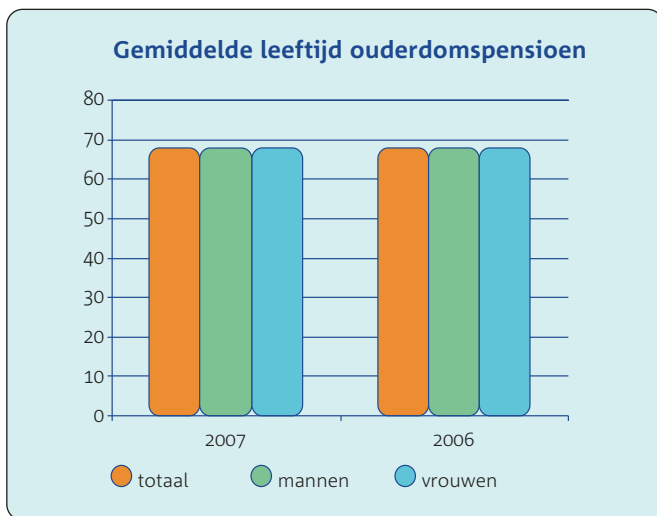
Het aantal pensioengerechtigden gesplitst naar categorie en gemiddelde leeftijd bedroeg ultimo verslagjaar:

	2007	Gemiddelde leeftijd	2006	Gemiddelde leeftijd
Ouderdompensioen	41	68	31	68
<i>Mannen</i>	20	68	16	68
<i>Vrouwen</i>	21	68	15	68
Partnerpensioen	21	47	16	46
<i>Mannen (incl. bijzonder partnerpensioen)</i>	11	52	8	51
<i>Vrouwen</i>	10	42	8	42
Wezenpensioen	9	13	11	13

In onderstaande figuur is het aantal pensioengerechtigden, gesplitst naar categorie, over de afgelopen twee jaar opgenomen.

In de onderstaande grafiek is de gemiddelde leeftijd bij het ouderdompensioen, gesplitst naar geslacht, over de afgelopen twee jaar weergegeven.

De hoogte van het jaarlijks ouderdompensioen was gemiddeld € 1.278 (2006: € 1.029), van het partnerpensioen € 2.801 (2006: € 2.292) en van het wezenpensioen € 409 (2006: € 442). Hierbij dient bedacht te worden dat een en ander afhankelijk is van de in de bedrijfstak doorgebrachte dienstduur en het genoten salaris (per dienstjaar wordt er aan ouderdompensioen 1,65% van het salaris opgebouwd).

Afkoop van het pensioen

Kleine pensioenen worden afgekocht per datum ingang van het pensioen. De afkoopgrens is in 2007 verhoogd van € 361,02 naar € 400,00 per jaar. Er wordt met ingang van 1 januari 2007 geen onderscheid meer gemaakt bij de afkoopgrens tussen wel of geen emigratie van de rechthebbende.

Individuele waardeoverdracht

Reiswerk Pensioenen werkt mee aan individuele waardeoverdracht bij wisseling van dienstverband. Het doel hiervan is de bestrijding van pensioenbreuk alsook het voorkomen van versnippering van pensioenaanspraken. Werknemers die vóór 8 juli 1994 van dienstbetrekking zijn gewisseld, hebben geen wettelijk recht op waardeoverdracht.

In 2007 was er sprake van 94 inkomende en 180 uitgaande waardeoverdrachten.

3.5 Slotopmerkingen

In de op de volgende pagina's opgenomen jaarrekening zijn de financiële gegevens over het boekjaar 2007 vermeld.

Tot slot danken wij ieder die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van de stichting.

De Meern, 24 juni 2008

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche

J. Verheij, voorzitter

H.E.J.J. van Wijck, vicevoorzitter

4 Verslag van het verantwoordingsorgaan

- 4.1 Inleiding
- 4.2 Bevindingen
- 4.3 Conclusie

4.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2008 functioneert het Verantwoordingsorgaan (VO) van Reiswerk Pensioenen. Bij de oprichting is een reglement vastgesteld op basis van de uitgangspunten van Pension Fund Governance (PFG). Hierin zijn de frequentie van het overleg met het bestuur, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het beleid en de verantwoording van het orgaan vastgesteld. Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Tevens legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur zoals vastgesteld door de Stichting van de Arbeid op 16 december 2005. Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst.

Naast de beoordeling van het gevoerde beleid heeft het VO het recht advies uit te brengen over:

- Het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- Het wijzigen van het beleid van ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- De vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- Waarborgen voor interne beheersing.

In het overleg op 28 mei tussen bestuur en het VO zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Beleid;
- Waarborgen voor interne beheersing;
- Financiële en actuariële analyses;
- Vooruitzichten.

Het VO heeft in het kader van haar taakuitoefening kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening. In dit eerste jaar van functioneren is geen overleg geweest met accountant en/of andere externe deskundigen. Het VO heeft advies uitgebracht over het jaarverslag.

4.2 Bevindingen

Voordat het VO een oordeel geeft over het gevoerde beleid van het bestuur over het verslagjaar 2007, maakt het de kanttekening dat dit de eerste keer is dat het VO een oordeel geeft. De leden van het VO zullen zich in de toekomst verder ontwikkelen door het volgen van trainingen en cursussen. Zij hebben zo goed als mogelijk het gevoerde beleid beoordeeld.

De leden van het VO zijn in gesprek gegaan met de voorzitters van het bestuur en hebben hen een toelichting op het gevoerde beleid gevraagd. Het VO heeft een aantal ontwikkelingen gesignaleerd en doet daarbij aanbevelingen voor het in de toekomst te voeren beleid.

5 juni 2008 heeft het bestuur een reactie gegeven op de bevindingen van het VO. Bij alle constatering van het VO wordt tevens de reactie van het bestuur weergegeven.

Toeslagverlening

De leden van het VO signaleren dat er in het verleden geen of een lage toeslag is verleend. Zij dringen er bij het bestuur op aan om in de toekomst meer prioriteit aan de hoogte van de toeslagverlening te geven. Toeslag wordt verleend om de opgebouwde pensioenen aan te passen aan het huidige prijsniveau in de samenleving. Wanneer de pensioenen niet jaarlijks worden aangepast aan de prijsinflatie, betekent dit een daling van de koopkracht van pensioengerechtigden.

Het bestuur geeft aan dat het toeslagbeleid een onderwerp van aandacht is.

Beleggingsbeleid

De leden van het VO hebben geconstateerd dat de beleggingsresultaten negatief zijn over het verslagjaar 2007. Zij spreken hierbij hun bezorgdheid uit over deze ontwikkeling.

Het bestuur deelt de bezorgdheid en geeft aan dat het renterisico volledig is afgedekt. De vereiste dekkingsgraad is 111,7%, zonder volledige renteafdekking is de vereiste dekkingsgraad 135%. Op dit moment voldoet Reiswerk Pensioenen ruim aan de vereiste dekkingsgraad.

Vacatures

Per 1 januari 2008 is er een vacature in het bestuur aan de werkgemerszijde, een vacature in het VO voor een werkgeverspositie en er zijn diverse vacatures voor plaatsvervangers van bestuursleden van Reiswerk Pensioenen. De leden van het VO doen het bestuur de aanbeveling deze vacatures zo snel mogelijk in te vullen. Naar aanleiding van de pensioenwet en PFG wordt er per 1 januari in het kader van interne controle een visitatiecommissie vereist. Deze commissie is opgericht, maar nog niet personeel bezet. De leden

van het VO vragen het bestuur leden voor de visitatiecommissie te werven.

Het bestuur zal zijn zich inzetten om de vacatures zo spoedig mogelijk in te vullen. Wat de visitatiecommissie betreft stelt Syntrus Achmea een pool samen waar leden van de visitatiecommissie uit kunnen worden gevraagd te visiteren. Reiswerk Pensioenen is voornemens hier gebruik van te maken en de vacatures in 2008 in te vullen. Wanneer meer concreet is hoe de pool eruit komt te zien en welke kosten eraan verbonden zijn, zal het bestuur zijn positie opnieuw bepalen.

Opbouwpercentage

De leden van het VO zijn tot de conclusie gekomen dat het opbouwpercentage voor een middelloonregeling aan de lage kant is. Een standaard voor een middelloonregeling is een opbouwpercentage van 1,75% met 40 deelnemingsjaren. Reiswerk Pensioenen heeft een opbouwpercentage van 1,65% en er kan pensioen worden opgebouwd zolang een medewerker werkzaam is in de reisbranche. Er is geen beperking van 40 deelnemingsjaren. De leden van het VO vragen het bestuur een signaal naar de Cao-partijen af te geven over de hoogte van het opbouwpercentage.

Het bestuur zal het signaal overbrengen naar de Cao-partijen. Het bestuur maakt de kanttekening dat het opbouwpercentage van 1,65% het mogelijk maakt dat er enige toeslag kan worden gegeven. Wanneer het opbouwpercentage wordt verhoogd naar 1,75% betekent dit dat de premie van 14,5% naar 15,4% gaat.

Premie

De premie voor de opbouw van pensioen bedraagt 14,5%. Volgens het huidige reglement betaalt de werkgever 100% van de premie en kan maximaal 50% van de premie op de deelnemer verhalen. Dit leidt ertoe dat over 2007 de werkgever en de werknemer ieder 50% hebben betaald. De leden van het VO vragen het bestuur om aan de Cao-partijen voor te leggen om de verdeling van de bijdragen voor de premie in overweging te nemen.

De voorzitter van het bestuur zal het signaal aan de Cao-partijen doorgeven.

4.3 Conclusie

Het VO verleent, met in achtneming van de opmerkingen in paragraaf 4.2, goedkeuring over het gevoerde beleid van het bestuur van Reiswerk Pensioenen over het verslagjaar 2007. Het VO geeft met haar bovengenoemde kanttekeningen bij het beleid aan wat de aandachtspunten zijn voor het in de toekomst te voeren beleid.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor zijn aandacht en adviezen.

De Meern, 5 juni 2008

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche
Verantwoordingsorgaan
Bestuur

5 Jaarrekening

5.1 Balans per 31 december 2007

5.2 Staat van baten en lasten over het boekjaar 2007

5.3 Kasstroomoverzicht 2007

5.4 Toelichting op de jaarrekening 2007

5.1 Balans per 31 december 2007

(na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten)

(x € 1.000)	Toelichting	2007 EUR	2006 EUR
Activa			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	7	52.560	49.317
Vorderingen en overlopende activa	8	1.448	1.498
Overige activa	9	<u>2.185</u>	<u>1.982</u>
		56.193	52.797
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	10	13.051	10.307
Achtergestelde leningen	11	2.000	2.000
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	12	39.105	38.613
Overige schulden en overlopende passiva	13	<u>2.037</u>	<u>1.877</u>
		56.193	52.797

5.2 Staat van baten en lasten over 2007

(x € 1.000)	Toelichting	2007 EUR	2006 EUR
Baten			
Premiebijdragen risico fonds	17	9.669	7.435
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	18	-5.504	1.570
Overige baten	19	17	230
		4.182	9.235
Lasten			
Pensioenopbouw	20	5.804	4.601
Indexering en overige toeslagen	21	287	263
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	22	1.625	1.345
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen	23	-122	-161
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenuitvoeringskosten	24	110	99
Pensioenuitkeringen	25	134	77
Pensioenuitvoeringskosten	26	807	720
Wijziging marktrente	29	-6.885	-2.164
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	32	45	57
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	30	-	254
Overige wijzigingen in de voorziening pensioenverplichtingen	31	527	-124
Saldo overdrachten van rechten	32	5	-32
Overige lasten	33	-	436
		2.337	5.371
Saldo van baten en lasten		1.845	3.864

De post "overige wijzigingen in de voorziening pensioenverplichtingen" bestaat uit de onderdelen: sterfte, arbeidsongeschiktheid, mutaties (uitruil/pensionering) en correcties.

5.2.1 Samenvatting van de actuariële analyse

(x € 1.000)	2007 EUR	2006 EUR
Premieresultaat	2.648	1.682
Interestresultaat	-339	2.409
Overig resultaat	-464	-227
Totaal	1.845	3.864

5.2.2 Bestemming van het saldo van baten en lasten

(x € 1.000)	2007 EUR	2006 EUR
Gebonden reserve	-1.114	2.089
Beleidsreserve	2.959	1.775
Totaal	1.845	3.864

5.3 Kasstroomoverzicht over 2007

(x € 1.000)	2007 EUR	2006 EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	10.480	7.615
Ontvangen waardeoverdrachten	560	569
Betaalde pensioenuitkeringen	-134	-75
Betaalde waardeoverdrachten	-582	-492
Overige opbrengsten	-449	614
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	<u>-807</u>	<u>-846</u>
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	9.068	7.385
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	75.532	82.842
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	-82	859
Aankopen beleggingen	-84.185	-89476
Betaalde kosten van vermogensbeheer	<u>-130</u>	<u>-16</u>
Netto-kasstroom uit beleggingsactiviteiten	<u>-8.865</u>	<u>-5.791</u>
Mutatie liquide middelen	203	1.594

5.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2007

Inleiding (1)

Het doel van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche, statutair gevestigd te Utrecht (hierna "Reiswerk Pensioenen") is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt Reiswerk Pensioenen premievrijstelling aan arbeidsongeschikte deelnemers. Reiswerk Pensioenen geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de volgende aangesloten ondernemingen/of de in branche verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

Overeenstemmingverklaring (2)

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in de Pensioenwet en Titel 9 Boek 2 BW, met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 24 juni 2008 de jaarrekening opgemaakt.

Presentatie (3)

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Stelselwijziging (4)

Met de invoering van de Pensioenwet per 1 januari 2007 worden nu ook de pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen actuele waarde. Voor Reiswerk Pensioenen heeft dit belangrijke gevolgen voor de waardering van de pensioenverplichtingen. Thans vindt waardering plaats met inachtneming van de uitgangspunten van het Financieel Toetsingskader (FTK). Dit betekent de introductie van onder meer andere sterftetafels (met sterftetrend) en het gebruik van de marktrente in plaats van een vaste rekenrente van maximaal 4%. Deze wijziging is te kwalificeren als een stelselwijziging. Reiswerk Pensioenen heeft ook besloten om met ingang van boekjaar 2007 de nieuwe Richtlijnen voor de jaarverslaggeving 610 pensioenfonds toe te passen.

De Richtlijnen voor de jaarverslaggeving bieden voor verwerking van de stelselwijziging twee keuzes:

1. opnemen van vergelijkende cijfers voor de balans en de staat van baten en lasten;
2. volstaan met een toelichting op de voornaamste componenten van het cumulatieve effect als rechtstreekse mutatie in het eigen vermogen te verwerken per 1 januari 2007.

Reiswerk Pensioenen heeft geopteerd voor de tweede mogelijkheid. Deze verwerkingsmethodiek is gehanteerd, aangezien de omrekening van de vergelijkende cijfers van de voorziening pensioenverplichtingen op praktische bezwaren stuit. Het omrekenen van de voorziening pensioenverplichtingen over 2006 zou onevenredig arbeidsintensief zijn ten opzichte van het nut dat hieraan ontleend kan worden.

Door de stelselwijziging daalt de voorziening pensioenverplichtingen met EUR -899.

	EUR
Voorziening per 31 december 2006 op oude grondslagen	38.613
<i>Stelselwijziging</i>	
Effect overgang op generatietafels AG	2.271
Vrijval voorziening toekomstige overlevingstafel	-748
Introductie rentetermijnstructuur 4,3% in plaats van 4%	<u>-2.422</u>
<i>Netto-effect stelselwijziging</i>	<u>-899</u>
Voorziening per 1 januari 2007 op nieuwe grondslagen	37.714

De stelselwijziging is als rechtstreekse mutatie in het eigen vermogen verwerkt.

Presentatiewijziging (5)

In de jaarrekening 2007 is een aantal herrubriceringen doorgevoerd ten opzichte van voorgaande verslagjaren. Voor vergelijkingsdoeleinden zijn ook de vergelijkende cijfers over 2006 aangepast. De herrubriceringen zijn doorgevoerd wegens aanpassingen in de Pensioenwet alsmede de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 610 Pensioenfondsen.

In de verantwoording aan De Nederlandse Bank (DNB) moeten alle schulden en vorderingen die gerelateerd zijn aan beleggingen onder de betreffende beleggingscategorie worden opgenomen. Met betrekking tot de jaarverslaggeving is gekozen om deze verantwoordingswijze te volgen, om zo nauw mogelijk aan te sluiten bij de verslagstaten ten behoeve van DNB. Onderstaand overzicht geeft inzicht in deze herrubriceringen op de cijfers per 31 december 2006.

Jaarrekeningpost Hoofdrubriek	Subrubriek	Vóór herrubricering	Na herrubricering	Herrubricering
Beleggingen voor risico pensioenfonds	Aandelen	47.296	49.317	2.021
Overige vorderingen	Overlopende activa	104	175	71
Overige activa	Liquide middelen	2.480	1.982	-498
Voorziening pensioenverplichting voor risico deelnemers	Voorziening pensioen verplichting	38.613	37.714	899
Overige schulden en overlopende activa	Overige schulden	283	1.877	-1.594
Stichtingskapitaal en overige reserve	Stichtingskapitaal en overige reserve	10.307	11.206	-899
Totaal		99.083	102.271	-

Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling (6)

Algemeen (a)

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Schattingen en veronderstellingen (b)

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de Pensioenwet vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting (c)

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting (d)

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen (e)

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta (f)

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

	31 dec. 2007	Gemiddeld 2007	31 dec. 2006	Gemiddeld 2006	31 dec. 2005
CHF	1,655	1,632	1,610	1,582	1,555
DKK	7,457	7,456	7,455	7,457	7,459
GBP	0,734	0,704	0,674	0,680	0,687
NOK	7,939	8,075	8,210	8,099	7,987
SEK	9,450	9,237	9,024	9,206	9,388

Beleggingen (g)

Algemeen (g.1)

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde. Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. De Interpolis-beleggingspools, zowel de zakelijke waarde- als de vastrentende waardepools, worden gewaardeerd tegen nettovermogens-waarde. De individuele effecten in de Interpolis-beleggingspools worden gewaardeerd tegen de reële waarde waarbij de (on)gerealiseerde herwaardering geboekt wordt ten gunste of ten laste van het resultaat.

Aandelen (g.2)

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

De actuele waarde van niet beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is bepaald op het aandeel in het zichtbaar eigen vermogen.

Aandelen en participaties in niet beursgenoteerde beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde (intrinsieke waarde) zoals deze door de betreffende onderneming (veelal beleggingsinstellingen) zijn gecommuniceerd dan wel gepubliceerd.

Vastrentende waarden (g.3)

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijd.

Indien geen betrouwbare schatting van de actuele waarde van de obligaties is te maken worden obligaties gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

Derivaten (g.4)

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Overige beleggingen (g.5)

Onder de overige beleggingen zijn de saldi van de bankrekeningen van de vermogensbeheerder opgenomen tegen de actuele waarden per einde jaar.

Vorderingen en overlopende activa (h)

Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Achtergestelde leningen (i)

De achtergestelde lening wordt opgenomen tegen de nominale waarde.

Technische voorzieningen (j)

Technische voorzieningen (j.1)

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de nominale rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden verhoogd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2007:

- Rekenrente: gebaseerd op de nominale rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB. De bij de duration van de verplichtingen van Reiswerk Pensioenen behorende rente uit de nominale rentetermijnstructuur bedraagt 4,9%.
- Overlevingstafels: AG prognosetafels 2005-2050 met een leeftijds-, geslacht- en hoofd- of medeverzekerde-afhankelijke correctie op de sterftekansen. Als start voor de prognose wordt kolom 2004-2009 genomen.
- Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane nabestaandenpensioenen wordt een partnerfrequentie gehanteerd volgens de sterftetafel GBM/V 1985-1990,

met uitzondering van de leeftijden 60 tot en met 65. Voor deze leeftijden wordt 100% gehanteerd. Vanaf leeftijd 65 wordt de werkelijke burgerlijke staat gehanteerd.

- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Kostenopslag ter grootte van 2% van de technische voorzieningen in verband toekomstige administratie- en excassokosten.

De actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2006 zijn ter vergelijking hieronder toegelicht.

De Voorziening pensioenverplichtingen (VPV) is gewaardeerd volgens de Actuariële principes pensioenfondsen (APP).

De voor het fonds gehanteerde actuariële grondslagen voor de voorzieningen zijn als volgt:

- Interest: 4%.
- Sterfte: GBM/V 1995-2000 (-3,-1). Er wordt geanticipeerd op de vijfjaarlijkse aanpassing van de sterftetafel door jaarlijks, behalve in het jaar waarin de sterftetafel wordt aangepast, 1/5 deel van de verwachte aanpassing (van 2,5%) toe te voegen aan de technische voorziening. In het boekjaar 2002 is voor het laatst overgegaan op een nieuwe sterftetafel. Ultimo 2006 is deze voorziening 2,0%.
- Wezenpensioen: de voorziening voor nog niet ingegaan wezenpensioen is gesteld op 5% van de voorziening voor nog niet ingegaan nabestaandenpensioen; bij de vaststelling van de voorziening voor ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.
- Leeftijdsverschil: de leeftijd van de echtgenote respectievelijk de echtgenoot van de deelnemer is 3 jaar lager respectievelijk hoger gesteld dan die van de deelnemer.
- Partnerfrequentie: voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor nog niet ingegane nabestaandenpensioenen wordt een partnerfrequentie volgens de sterftetafel GBM/V 1985-1990 gehanteerd, met uitzondering van de leeftijden 60 tot en met 65. Voor deze leeftijden wordt 100% gehanteerd. Na de pensionering neemt de gehuwdheid af met de sterfte van de partner.
- Premievrijstelling invaliditeit: voor (gewezen) deelnemers die invalide zijn, wordt de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw gereserveerd, waarbij wordt uitgegaan van een revalidatiefactor van 30%.
- Opslag voor toekomstige kosten: voor de dekking van toekomstige kosten wordt de netto voorziening verhoogd met 2%.
- Afronding leeftijden: de leeftijden op de balansdatum zijn vastgesteld door het balansjaar te verminderen met het geboortjaar en bij het verschil 0,5 op te tellen.

Kasstroomoverzicht (k)

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Beleggingen voor risico pensioenfonds (7)

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie per ultimo 2007

	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Belegde gelden in betreffende beleggingscategorie	18.500	32.987	548	-	52.035
Liquide middelen	-	-	-	525	525
Stand per 31 december 2007	18.500	32.987	548	525	52.560

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie per ultimo 2006

	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	13.796	34.831	263	-	48.890
Liquide middelen-	-	-	-	427	-
Stand per 31 december 2006	13.796	34.831	263	427	49.317

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten ¹ EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari 2007	13.796	34.831	263	427	49.317
Aankopen/verstrekkingen	5.902	78.283	-	-	84.185
Verkopen/aflossingen	-1.097	-74.519	-	-	-75.616
Overige mutaties	-	-321	285	98	62
Herwaardering	-101	-5.287	-	-	-5.388
Stand per 31 december 2007	18.500	32.987	548	525	52.560

	Aandelen EUR	Vastrentende waarden EUR	Derivaten EUR	Overige beleggingen EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari 2006	8.244	31.193	-	-	39.437
Aankopen/verstrekkingen	13.636	75.452	-	-	89.088
Verkopen/aflossingen	-9.835	-72.907	-	-	-82.742
Overige mutaties	-	1.331	263	427	2.021
Herwaardering	1.751	-238	-	-	1.513
Stand per 31 december 2006	13.796	34.831	263	427	49.317

¹ De hieronder opgenomen waarden betreffen belegde gelden in derivaten welke onder de activa zijn opgenomen onder de "beleggingen voor risico pensioenfonds", met daarop in mindering gebracht de derivaten welke onder de passiva als onderdeel van de "overige schulden" zijn opgenomen.

Actuele waarde

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Reiswerk Pensioenen nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Reiswerk Pensioenen kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, bijvoorbeeld swaps, zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Markt-noteringen (direct en afgeleid)	Waarderings- modellen en -technieken	Totaal
	EUR	EUR	EUR
Per 31 december 2007			
Aandelen	18.500	-	18.500
Vastrentende waarden	32.987	-	32.987
Derivaten	-	548	548
Overige beleggingen	<u>525</u>	<u>-</u>	<u>525</u>
	52.012	548	52.560
Per 31 december 2006			
Aandelen	13.796	-	13.796
Vastrentende waarden	34.831	-	34.831
Derivaten	-	263	263
Overige beleggingen	<u>427</u>	<u>-</u>	<u>427</u>
	49.054	263	49.317

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Schatting van reële waarde

Bij de schattingen van de actuele waarde wordt gebruik gemaakt van verwachte, toekomstige kasstromen. Deze kasstromen van interest rate swaps worden contant gemaakt aan de hand van de zero-coupon swap curve.

Belegde waarden in aandelen

Per balansdatum zijn de aandelen uitsluitend belegd in mature markets, 2007 EUR 18.500 (2006: EUR 13.796). De kostprijs van deze aandelen betreft per 31 december 2007 EUR 17.625 (2006: EUR 13.042).

Per balansdatum zijn geen aandelen uitgeleend in het kader van security lending.

Belegde waarden in vastrentende waarden

	2007 EUR	2006 EUR
Obligaties	27.206	31.216
Deposito's	5.474	3.615
Inflation linked bonds	307	-
	<u>32.987</u>	<u>34.831</u>

Per balansdatum zijn geen vastrentende waarden uitgeleend in het kader van security lending.

De kostprijs van de vastrentende waarden betreft per 31 december 2007 EUR 32.203 (2006: EUR 33.768).

Belegde waarden in derivaten

Per balansdatum zijn de derivaten uitsluitend belegd in rentederivaten, 2007 EUR 548 (2006: EUR 263).

Belegde waarden in overige beleggingen

Per balansdatum zijn de overige beleggingen uitsluitend liquide middelen, 2007 EUR 525, (2006: EUR 427)

Vorderingen en overlopende activa (8)

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

	2007 EUR	2006 EUR
Vorderingen op werkgevers	873	710
Waardeoverdrachten	11	2
Overlopende activa	564	786
Stand per 31 december	1.448	1.498

De post vorderingen op werkgevers is als volgt opgebouwd:

	2007 EUR	2006 EUR
Werkgevers	1.617	1.663
Voorziening dubieuze debiteuren	744	953
Stand per 31 december	873	710

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen.

Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

In 2007 is er geen toevoeging aan de voorziening gedaan (in 2006 een toevoeging van EUR 436).

Er werd een bedrag van EUR 209 aan premies over de voorgaande jaren als oninbaar afgeschreven (2006: EUR 17).

De overlopende activa bestaan overwegend uit de nog te factureren premies over 2007, zijnde EUR 550 (2006: EUR 600).

Overige activa (9)

Per balansdatum bestaat de overige activa uitsluitend uit liquide middelen, 2007 EUR 2.185 (2006: EUR 1.982). Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

Stichtingskapitaal en reserves (10)

	Stichtings- kapitaal EUR	Gebonden reserve EUR	Beleids- reserve EUR	Egalisatie- reserve EUR	Totaal EUR
Stand per 31 december 2006	0	6.955	3.352	-	10.307
Cumulatief effect stelselwijziging 1 januari 2007	-	-	899	-	899
Vormen egalisereserve ten laste van bestemmingsreserve	-	-	-489	489	-
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	-1.114	2.959	-	1.845
Stand per 31 december 2007	0	5.841	6.721	489	13.051

	Stichtings- kapitaal EUR	Gebonden reserve EUR	Beleids- reserve EUR	Egalisatie- reserve EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari 2006	0	5.180	1.263	-	6.443
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	1.775	2.089	-	3.864
Stand per 31 december 2006	0	6.955	3.352	-	10.307

Gebonden reserve

De gebonden reserve wordt aangehouden als buffer voor neerwaartse koersfluctuaties van beleggingen. De omvang van deze reserve wordt als volgt bepaald:

- ten aanzien van aandelen en andere zakelijke waarden 25%.
- voor beleggingen in vastrentende waarden 10%.

Het wettelijk minimum van de herwaarderingsreserve (berekend over de positieve verschillen tussen de actuele waarde en de kostprijs van beleggingen waarvoor geen frequente marktnotering beschikbaar is) is lager dan het saldo van de bestemmingsreserve beleggingen. Om deze reden is geen afzonderlijke herwaarderingsreserve opgenomen. Het wettelijk minimum van de herwaarderingsreserve bedraagt ultimo 2007 EUR 1.659 (2006: EUR 1.817).

Beleidsreserve

De Beleidsreserve is gelijk aan de totale reserve onder aftrek van de Gebonden reserve. De Beleidsreserve moet minimaal gelijk zijn aan de reserve voor algemene risico's en de reserve voor toekomstige premietekorten. Deze reserve geeft onder andere de ruimte voor toekomstige indexaties en verbeteringen van de pensioenregeling weer.

De reserve voor algemene risico's is ultimo 2007 bepaald op 7% van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV). De Beleidsreserve bedraagt € 4,6 miljoen en is groter dan 7% van de VPV. De Beleidsreserve voldoet dan ook aan de eisen van DNB.

Solvabiliteit

	31 december 2007		31 december 2006	
	o.b.v. FTK	%	o.b.v. FTK	%
Aanwezig vermogen	54.156	138	50.920	135
Af: Technische voorzieningen (FTK-waardering)	<u>39.105</u>	<u>100</u>	<u>37.714</u>	<u>100</u>
Eigen vermogen en achtergestelde lening	15.051	38	13.206	35
Af: Vereist eigen vermogen	<u>5.357</u>	<u>14</u>	<u>4.526</u>	<u>12</u>
Vrij vermogen	9.694	25	8.680	23
Minimaal vereist eigen vermogen	2.764	7	1.886	5
Dekkingsgraad op basis van FTK		138		135

Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt Reiswerk Pensioenen zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel ten minste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt Reiswerk Pensioenen zich in een situatie van reservetekort.

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikende solvabiliteit. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB.

Bij de post technische voorzieningen (FTK-waardering) zijn de vergelijkende cijfers gebaseerd op de voorziening inclusief de mutatie met betrekking tot de stelselwijziging. Hierdoor sluit de hoogte van de voorziening en het totaal van eigen vermogen en achtergestelde lening niet aan met de balanswaardering.

Achtergestelde leningen (11)

Dit betreft een bij het Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel opgenomen achtergestelde lening. De looptijd van de lening is 10 jaar (tot 2013) tegen een rentepercentage van 4,75%, er vinden geen tussentijdse aflossingen plaats. Bij faillissement zal de lening afgelost worden nadat alle overige schulden zijn voldaan.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds (12)

	2006 EUR o.b.v. FTK	2006 EUR o.b.v. APP
Voorziening voor pensioenverplichtingen	39.105	38.613

Het mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

	2006 EUR o.b.v. FTK	2006 EUR o.b.v. APP
Stand 1 januari	38.613	34.443
Effect stelselwijziging	-899	-
Pensioenopbouw	5.804	4.601
Indexering en overige toeslagen	287	263
Rentetoevoeging	1.625	1.345
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-122	-161
Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van pensioenuitvoeringskosten	110	99
Wijziging marktrente	-6.885	-2.164
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	254
Saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten	45	57
Overige wijzigingen	527	-124
Stand 31 december	39.105	38.613

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2006 EUR	2006 EUR
Actieve deelnemers	25.332	26.460
Pensioengerechtigden	1.686	1.393
Gewezen deelnemers	9.983	9.266
Overigen	1.337	737
Netto pensioenverplichtingen	38.338	37.856
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	767	757
Totaal	39.105	38.613

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,65% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag betreft het pensioengevend salaris minus de franchise. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Deelname aan de regeling is verplicht vanaf de leeftijd van 25 jaar (m.i.v. 1 januari 2008 21 jaar), dan wel vanaf de datum van indiensttreding bij een werkgever in de bedrijfstak.

Overige schulden en overlopende passiva (13)

	2007 EUR	2006 EUR
Derivaten	1.558	1.594
Waardeoverdrachten	83	75
Overlopende passiva	396	208
	2.037	1.877

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De overlopende passiva bestaan overwegend uit nog te betalen premies aan werkgevers.

Risicobeheer en derivaten (14)

Derivaten

Per balansdatum bestaan de derivaten uitsluitend uit rentederivaten.

Solvabiliteitsrisico

Reiswerk Pensioenen wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van Reiswerk Pensioenen is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor Reiswerk Pensioenen betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat Reiswerk Pensioenen niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van Reiswerk Pensioenen zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat Reiswerk Pensioenen de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat Reiswerk Pensioenen verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het surplus/tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

	31 dec. 2007 EUR	31 dec. 2006 EUR
Technische voorzieningen volgens jaarrekening	39.105	38.613
Aanpassingen (stelselwijziging)	<u>-</u>	<u>-899</u>
Technische voorzieningen (FTK-waardering)	39.105	37.714
Buffers:		
S1 Renterisico	-	-
S2 Risico zakelijke waarden	4.625	4.337
S3 Valutarisico	3.032	2.429
S4 Grondstoffennisico	-	-
S5 Kredietrisico	198	75
S6 Verzekeringstechnisch risico	1.869	1.927
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
Diversificatie-effect	<u>-3.883</u>	<u>-4.242</u>
Door formule berekend totaal S (vereiste buffers)	5.841	4.526
Vereist eigen vermogen (art. 132 Pensioenwet)	44.946	42.240
Aanwezig vermogen (Totaal activa – kortlopende schulden)	<u>54.156</u>	<u>50.920</u>
Surplus	9.210	8.680

Bij de berekening van de buffers past Reiserwerk Pensioenen het standaardmodel van DNB toe, waarbij in tegenstelling tot het overzicht met betrekking tot de solvabiliteit (waar uitgegaan wordt van de evenwichtssituatie) de toetswaarde als uitgangspunt genomen wordt. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de feitelijke asset mix.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijs(koers)risico, valutarisico en het renterisico. De strategie van Reiserwerk Pensioenen met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall-marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2007		2006	
	EUR	%	EUR	%
Beleggingsinstellingen	66	-	-	-
Transport en opslag	139	1	107	1
Financiële instellingen	4.606	25	4.195	30
Nijverheid en industrie	10.220	55	6.807	50
Handel	542	3	472	3
Overige dienstverlening	2.927	16	2.147	16
Diversen	-	-	68	-
	18.500	100	13.796	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	2007		2006	
	EUR	%	EUR	%
Nederland	1.560	8	1.226	9
Buitenland binnen EU	16.940	92	12.570	91
	18.500	100	13.796	100

Valutarisico

Het totaalbedrag dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo jaar circa 15,8% (2006: 12,0%) van de beleggingsportefeuille.

De belangrijkste valuta buiten de euro zijn het Britse Pond en de Zwitserse Frank (resp. GBP, CHF).

In onderstaand overzicht is de valutapositie van de beleggingsportefeuille per jaareinde weergegeven:

	Nettopositie 2007 EUR	Nettopositie 2006 EUR
CHF	1.747	1.041
DKK	454	-
EUR	43.788	43.459
GBP	5.991	4.353
NOK	77	-
PLN	39	-
SEK	464	226
Overige	-	238
	52.560	49.317

Een restrisico betreft de categorie overige valuta; deze valuta betreffen valuta in opkomende markten en/of hebben een correlatie met de USD.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van ongunstige veranderingen in de markrentre.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

	Balans- waarde EUR	31 december 2007	31 december 2006
Duration van de vastrentende waarden (voor derivaten)	32.987	5,32	5,53
Duration van de voorziening pensioenverplichting	39.105	29	30

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van Reiswerk Pensioenen is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit gebeurt onder meer doormiddel van renteswaps of swaptions. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar Reiswerk Pensioenen wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaaldt. Met een swaption kan het pensioenfonds tijdelijk het risico van een verdere rentedaling afdekken. Hiervoor betaalt Reiswerk Pensioenen een premie. Bij het afsluiten van een swap of een swaption kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit-, tegenpartij- en juridisch risico).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31 december 2007		31 december 2006	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	8.307	25	8.477	24
Resterende looptijd < > 5 jaar	18.870	57	17.285	50
Resterende looptijd > 5 jaar	5.810	18	9.069	26
	32.987	100	34.831	100

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor Reiswerk Pensioenen als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop Reiswerk Pensioenen (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst en marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee Reiswerk Pensioenen transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor Reiswerk Pensioenen financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens Reiswerk Pensioenen; ter afdekking van het settlementrisico wordt door Reiswerk Pensioenen enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door Reiswerk Pensioenen enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van Reiswerk Pensioenen adequaat worden afgedekt door onderpand.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingen naar sector weergegeven:

	2007 EUR	2006 EUR
Nederlandse overheidsinstellingen	3.331	4.783
Buitenlandse overheidsinstellingen	20.467	23.477
Financiële instellingen	8.460	6.571
Andere instellingen	729	-
	32.987	34.831

De beleggingen zijn per balansdatum uitsluitend vastgelegd in mature markets.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2007		2006	
	EUR	%	EUR	%
AAA	22.667	69	25.116	72
AA	8.152	25	7.246	21
A	1.268	4	1.473	4
BBB	377	1	383	1
Overig	523	1	613	2
	32.987	100	34.831	100

Inzake concentratie van risico's kan worden gemeld dat ultimo 2007 de beleggingen geheel zijn belegd via 3 beleggingsfondsen (2006: idem).

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Ultimo 2007 zijn er voldoende obligaties, die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens) en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van AG-prognosetafel 2005-2050 met adequate correcties voor ervaringssterfte wordt reeds gereserveerd voor een verwachte toekomstige verbetering van overlevingskansen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit ("schade-reserve"). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn niet herverzekerd.

Indexatierisico (actuariële risico's)

Het bestuur van Reiswerk Pensioenen heeft de ambitie om het pensioen te verhogen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslag-toezegging voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft zicht op de mate waarin toeslag kan worden verleend (ook wel aangeduid als de indexatieruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd

tegen een reële, in plaats van de nominale rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig, waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Dit betreft per 31 december 2007 de volgende posten:

- Duitsland;
- Frankrijk;
- Nederland;
- Italië.

In het algemeen geldt dat concentratierisico's kunnen optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt.

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door Reiswerk Pensioenen beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van Reiswerk Pensioenen niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor Reiswerk Pensioenen niet beheersbaar.

Gevoeligheidsanalyse

In onderstaande tabel wordt de gevoeligheid van de dekkingsgraad getoond voor waardeveranderingen van de aandelenbeleggingen en voor verschuivingen van de rente. In het midden van de tabel staat de huidige dekkingsgraad van 138%.

Δ rente	Δ rendement aandelen				
	-30%	-15%	0%	15%	30%
-1.00%	117%	125%	132%	140%	147%
-0.50%	120%	127%	135%	143%	150%
0.00%	122%	130%	138%	146%	154%
0.50%	125%	133%	141%	149%	157%
1.00%	128%	136%	144%	152%	160%

Doordat het renterisico volledig is afgedekt, zullen plotselinge schokken in de rente nog wel invloed hebben op de dekkingsgraad. Dit geldt uiteraard ook voor schokken op de aandelenmarkt, aangezien dit risico geheel niet is afgedekt. Indien gelijktijdig de marktrente met 1% daalt én de aandelenkoersen met 30% dalen, zal de dekkingsgraad nog boven de vereiste dekkingsgraad blijven. Wellicht ten overvloede wordt hierbij opgemerkt dat op de gevoeligheidsanalyse geen accountantscontrole heeft plaatsgevonden.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Het renterisico wordt door Reiswerk Pensioenen alleen afgedekt via het Overlayfonds van Syntrus Achmea. Het risico dat een rentebeweging de financiële situatie van het fonds negatief beïnvloedt. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. Op basis van de gedurende 2005 uitgevoerde ALM-studie is besloten het renterisico van Reiswerk Pensioenen volledig af te dekken. Het renterisico van het fonds was aanzienlijk, aangezien de verplichtingen van het fonds een hoger dan gemiddelde duration kennen.

Gedurende 2007 is de rente aanzienlijk gestegen. Dit heeft geleid tot een positief effect op de dekkingsgraad doordat de verplichtingen van het fonds tegen een hogere rente werden gewaardeerd. De afdekkingstrategie heeft, conform de beleidsdoelstelling, dit effect beperkt.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen (15)

Ontvangen zekerheden en garanties

Er zijn geen zekerheden en garanties bekend die niet in de jaarrekening zijn opgenomen.

Langlopende contractuele verplichtingen

Reiswerk Pensioenen heeft een uitbestedingovereenkomst afgesloten met Interpolis Pensioenbeheer B.V. en Interpolis Pensioenen Vermogensbeheer B.V., welke loopt tot en met 31 december 2007. Het bestuur heeft afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. Het bestuur heeft aangegeven een nieuw contract met Interpolis Pensioenbeheer B.V. en Interpolis Vermogensbeheer B.V. te willen aangaan. Er wijzigt voorlopig niets in de samenwerking tussen het fonds en Interpolis Pensioenen en Interpolis Vermogensbeheer.

Verbonden partijen (16)

Identiteit van verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen.

Transacties met bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld en vergoeding van reis- en verblijfkosten. Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar specificatie 27. Er zijn geen leningen verstrekt aan noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Premiebijdragen risico fonds (17)

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 14,5 % (2006: 14,5%) van de pensioengrondslag. De werkgever kan 7,25% hiervan doorberekenen aan de werknemer. Dit is ook de praktijk geweest in de afgelopen jaren.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2007 EUR	2006 EUR
Kostendekkende premie	7.307	5.873
Feitelijke premie	9.669	7.435
Gedempte premie	7.813	5.873

De feitelijke premie is hoger dan de kostendekkende premie. De premie is dus in 2007 kostendekkend. Het verschil is het gevolg van een premiestelling waarin een marge van 1,5% is opgenomen die voor een belangrijk deel bedoeld is om het fonds in 2013 in staat te stellen om een achtergestelde lening van 2 miljoen af te kunnen lossen. Bij de gedempte premie zijn de lasten vastgesteld op 4% rekenrente. Hierdoor is de gedempte premie hoger dan de kostendekkende premie.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2007 EUR	2006 EUR
Kosten pensioenopbouw	5.804	4.601
Pensioenuitvoeringskosten	807	720
Solvabiliteitsopslag	696	552
Kostendekkende premie	7.307	5.873

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds (18)

2007	Directe beleggings- opbrengsten EUR	Indirecte beleggings- opbrengsten EUR	Kosten van vermogens- beheer EUR	Totaal EUR
Aandelen	-	-101	52	-153
Vastrentende waarden	-	-5.287	77	-5.364
Overige beleggingen	14	-	1	13
	14	-5.388	130	-5.504

2006	Directe beleggings- opbrengsten EUR	Indirecte beleggings- opbrengsten EUR	Kosten van vermogens- beheer EUR	Totaal EUR
Aandelen	-	1.961	4	1.957
Vastrentende waarden	196	-557	7	-368
Overige beleggingen	-19	-	-	-19
	177	1.404	11	1.570

Overige baten (19)

Saldo betreft het saldo van ontvangen en betaalde intrest op rekening-courant vorderingen, achtergestelde leningen en het saldo liquide middelen.

Pensioenopbouw (20)

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Indexering en overige toeslagen (21)

Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre de ingegane pensioenen en de opgebouwde pensioenaanspraken verhoogd worden door middel van het verlenen van een toeslag. Een toeslag wordt alleen verleend voor zover de beschikbare financiële middelen van het fonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaten. Deze beoordeling vindt mede plaats op basis van een schriftelijk advies van de actuaris.

Het bestuur streeft ernaar jaarlijks een toeslag te verlenen die maximaal gelijk is aan de stijging van het CBS-indexcijfer. De jaarlijkse toeslag wordt in beginsel verleend per 1 januari. Onder het CBS-indexcijfer wordt verstaan: het indexcijfer van de regelingslonen van volwassen werknemers in particuliere bedrijven, inclusief bijzondere uitkeringen, over de periode van december tot december voorafgaand aan 1 januari.

De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit overrendementen. De premie bevat dus geen opslag voor toeslagen. Voor de voorwaardelijke toeslagen is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen verhoogd met respectievelijk 0,7% per 1 januari 2007, 0,5% per 1 januari 2006 en 1,0% per 1 januari 2005.

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen (22)

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 4,066% (2006: 4%). Het rentepercentage is afgeleid van de eenjaarsrente uit de nominale rentetermijnstructuur per 31 december 2006 zoals gepubliceerd op de website van DNB.

Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen (23)

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode. Deze bedragen met betrekking tot onttrekking en mutatie van de voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen zijn gesaldeerd weergegeven in de Staat van baten en lasten.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenuitvoeringskosten (24)

Jaarlijks valt een percentage van de uitkeringen en de uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorzieningen ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten). Daarnaast wordt eveneens ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten een percentage van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening.

Pensioenuitkeringen (25)

	2007 EUR	2006 EUR
Ouderdomspensioen	43	25
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	61	31
Wezenpensioen	4	5
Afkopen	26	16
	134	77

Per 1 januari 2008 zijn de uitkeringen met betrekking tot 2007 geïndexeerd met 0,75% (2006: 0,70%). De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan EUR 400,- (2006: EUR 361,02) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

Pensioenuitvoeringskosten (26)

	2007 EUR	2006 EUR
Bestuurskosten	25	22
Administratiekostenvergoeding	709	560
Controle- en advieskosten	55	97
Contributies en bijdragen	12	-
Overige	6	41
	807	720

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Aantal personeelsleden (27)

Bij Reiswerk Pensioenen zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden van Reiswerk Pensioenen zijn uitbesteed aan Interpolis Pensioenbeheer B.V. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Reiswerk Pensioenen.

Bezoldiging bestuurders (28)

Aan de bestuurders zijn vacatievergoedingen en onkostenvergoedingen als reis- en verblijfkosten uitbetaald, 2007: EUR 25 (2006: EUR 22).

Wijziging marktrente (29)

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de nominale rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de nominale rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten (30)

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van Reiswerk Pensioenen.

Wijzigingen met effect op het vermogen (stelselwijziging)

Per 1 januari 2007 is overgegaan op de AG prognosetafels 2005-2050 met een leeftijds-, geslacht- en hoofd- of medeverzekerde-afhankelijke correctie op de sterftekansen en op de nominale rentetermijnstructuur.

De verhoging van de voorziening door toepassing van deze nieuwe grondslagen is als volgt:

	1 januari 2007 EUR	
Voorziening per 31 december 2006 op oude grondslagen		38.613
<i>Stelselwijziging</i>		
Introductie sterftetrend (toekomstige sterfteontwikkeling)	2.271	
Vrijval voorziening toekomstige overlevingsstaffel	-748	
Introductie rentetermijnstructuur 4,3% in plaats van 4%	<u>-2.422</u>	
<i>Netto-effect stelselwijziging</i>		<u>-899</u>
Voorziening per 1 januari 2007 op nieuwe grondslagen		37.714

Door de overgang op generatietafels stijgt de voorziening met 6,3%. Hier staat een vrijval van de gevormde voorziening toekomstige overlevingstafel tegenover. De stijging van de voorziening bedraagt per saldo 4,2% (EUR 1.523).

De vaststelling van de toereikendheid van de technische voorzieningen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van Reiswerk Pensioenen. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijzigingen met effect op het resultaat

De post "wijziging overige actuariële uitgangspunten" is in 2007 nihil. In 2006 was dit EUR 254. Dit betrof een toename van de voorziening als gevolg van het anticiperen op de nieuwe sterftetafels.

Overige wijzigingen in de voorziening voor pensioenverplichtingen (31)

	2007 EUR	2006 EUR
Sterfte	42	-77
Arbeidsongeschiktheid	-76	-104
Mutaties	<u>-133</u>	<u>33</u>
Resultaat op kanssystemen	-167	-148
Overig	<u>694</u>	<u>24</u>
Totaal	527	-124

De post "Overig" betreft grotendeels het opvoeren van een Incurred But Not Reported (IBNR)-voorziening ter grootte van EUR 669.

Saldo overdracht van rechten (32)

	2007 EUR	2006 EUR
Inkomende waardeoverdrachten	-568	-524
Uitgaande waardeoverdrachten	573	492
Saldo overdracht van rechten	5	-32
Toevoeging aan de voorziening voor pensioenverplichting	621	544
Onttrekking aan de voorziening voor pensioenverplichting	-576	-487
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	45	57
Resultaat overdracht van rechten	50	25

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

Overige lasten (33)

	2007 EUR	2006 EUR
Dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren	-	436

Belastingen (34)

De activiteiten van Reiswerk Pensioenen zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Utrecht, 24 juni 2008

Stichting Bedrijfstak pensioenfonds voor de Reisbranche
Het Bestuur

J. Verheij, voorzitter

H.E.J.J. van Wijck, vicevoorzitter

6 Overige gegevens

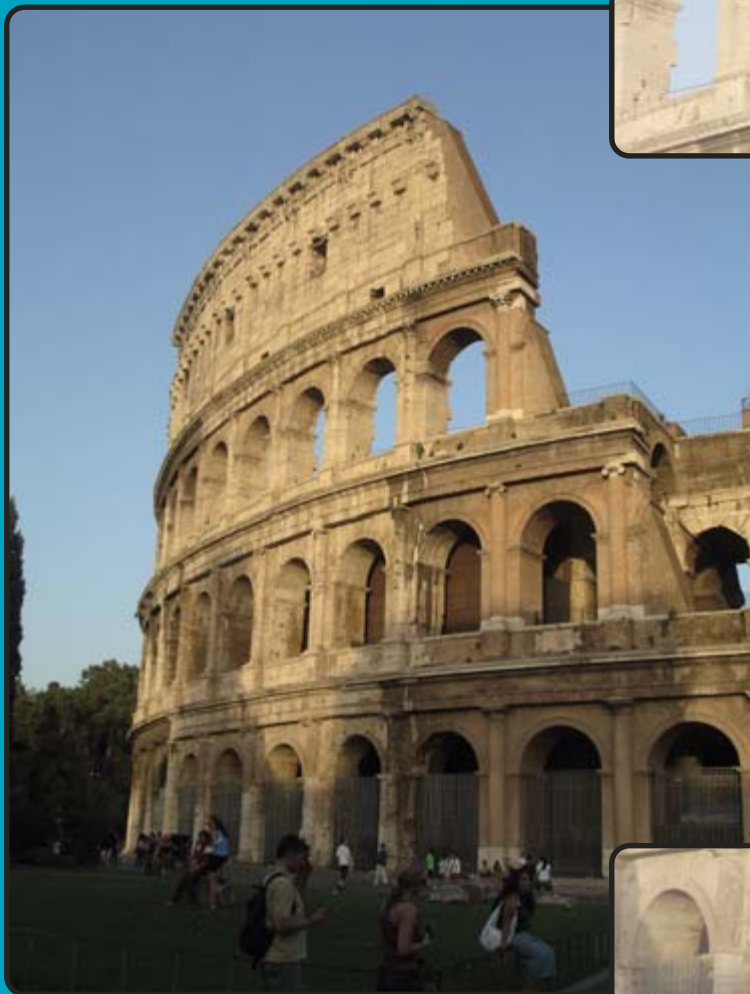

6.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

6.2 Gebeurtenissen na balansdatum

6.3 Actuariële verklaring

6.4 Accountantsverklaring

6.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de staat van baten en lasten.

6.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die een zodanige invloed op de jaarrekening 2007 hebben dat deze dienen te worden vermeld.

6.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche te De Meern is aan Watson Wyatt B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2007.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Als onderdeel daarvan:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen zal kunnen nakomen. De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De bevindingen van de accountant ten aanzien van de door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt heb aanvaard.

Met inachtneming van het navolgende ben ik van oordeel dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Ten aanzien van artikel 135 van de Pensioenwet (prudent-person) hebben wij op basis van de ons beschikbare informatie niet kunnen vaststellen dat het door het pensioenfonds gevoerde beleggingsbeleid niet in overeenstemming is met de prudent-person regel.

De vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche is naar mijn mening voldoende, mede gelet op mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen. Daarbij is bepalend de mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld en de in wet- en regelgeving opgenomen criteria.

Amstelveen, 24 juni 2008

drs. H.D. Panneman AAG
verbonden aan
Watson Wyatt B.V.

6.4 Accountantsverklaring

Aan Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2007 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche te Utrecht bestaande uit de balans per 31 december 2007 en de staat van baten en lasten over 2007 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 24 juni 2008
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Drs. H.C. van der Rijst RA

Reiswerk Pensioenen

Interpolis Pensioenbeheer B.V.
Rijnzathe 10, 3454 PV De Meern
Postbus 3183, 3502 GD Utrecht
T (030) 245 39 22
E reiswerk@interpolis.nl
I www.reiswerk.nl

Reiswerk is het gezamenlijke merk voor het pensioen-, kinderopvang- en opleidingsfonds in de reisbranche.
Meer informatie vindt u op www.reiswerk.nl.